Quarterly Financial Accounting
E-ISSN: 2783-4417
Vol. 17, Issue 4, No. 68, Win 2026, p 49-67
Received: 01/28.2026 Accepted: 08/26.2026

Research Paper

Developing a Comprehensive Model for Measuring Audit Quality with an Implementation-Oriented Approach from Users' Perspectives

Hamidreza Rezaei
Ph.D in Accounting, Department of Accounting, Ferdowsi University, Mashhad, Iran.
Hr.rezaei@alumni.um.ac.ir

Mahdi Moradi[*]
Professor, Department of Accounting, Ferdowsi University, Mashhad, Iran.
Mhd_moradi@um.ac.ir

Mohammad Ali Bagharpour Valashani
Professor, Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
Bagherpour@sbu.ac.ir

Mehdi Jabbari Nooghabi
Associate Professor, Department of Statistics, Faculty of Mathematical Sciences, Ferdowsi University, Mashhad, Iran.
Jabbarinm@um.ac.ir

Abstract
Due to the existence of diverse definitions and perspectives regarding audit quality, various criteria have been employed to measure it. However, most of the commonly used measures capture only a single dimension of audit quality, which may lead to misinterpretation by users. This study aims to conceptualize audit quality and to develop a comprehensive model for measuring audit quality from the perspective of users. To achieve the research objectives and develop the proposed model, a questionnaire was distributed among 329 respondents in 1403 (2024), including certified public accountants, financial managers, investors, and bank credit managers. Confirmatory factor analysis and structural equation modeling were employed for statistical analysis using SPSS, R, and AMOS software packages. The findings resulted in the development of a comprehensive model for measuring audit quality from the perspectives of certified public accountants, financial managers, investors, and bank credit officers, both collectively and separately for each group. The proposed comprehensive model encompasses the entire audit process—from the demand for audit services to the issuance of the audit report—and categorizes audit quality indicators into four groups: client firm characteristics, audit firm characteristics, audit process indicators, and audit report indicators. It should be noted that, from the respondents' perspectives, none of the criteria within these four categories can independently represent audit quality. Rather, all criteria across the various dimensions must be considered collectively in order to adequately assess audit quality.

Keywords: Audit Quality, Client Firm Characteristics, Audit Firm Characteristics, Audit.

Introduction

Audit quality is a fundamental element in ensuring the accuracy and reliability of financial reporting, and it plays a crucial role in enhancing transparency and efficiency in capital markets. High quality audits strengthen the credibility of financial information for investors, shareholders, and other stakeholders, thereby supporting more informed decision making. Given the increasing complexity of today's economic environment, identifying appropriate indicators for assessing audit quality has become increasingly important. Measuring audit quality is inherently challenging due to its subjective nature, and existing indicators each capture only specific dimensions of this multidimensional concept.

∗ Corresponding author
Rezaei, H., Moradi, M., Bagharpour Valashani, M.A., Jabbari Nooghabi, M. (2026). Developing a Comprehensive Model for Measuring Audit Quality with an Implementation-Oriented Approach from Users' Perspectives. *Quarterly Financial Accounting*, 17(68): 49-67.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

Accordingly, the present study aims to conceptualize audit quality comprehensively and develop an integrated model for measuring it. By identifying measurable indicators of audit quality, this research seeks to contribute to improving audit practices and enhancing transparency in financial reporting.

Method and Data

In this study, audit quality indicators were developed based on a modified version of the framework proposed by the Public Company Accounting Oversight Board. In addition to the categories included in this framework, characteristics of the client company—as the demander of audit services—were incorporated into the model. As a result, audit quality indicators were classified into four main dimensions: Context (client company characteristics) Inputs (audit firm characteristics) Audit processes Audit outcomes The research is applied in nature and, due to the development of a new model for audit quality, can also be categorized as developmental research. Methodologically, the study adopts a descriptive–survey approach, and structural equation modeling is employed for statistical analysis. The thematic scope covers "measuring the concept of audit quality and developing a comprehensive model for its assessment," examining audit quality indicators from the perspectives of auditors, financial managers, investors, and bank credit managers.

Findings

The study first identified audit quality indicators through a structured questionnaire. A key feature of the selected indicators is that they are measurable and publicly accessible, allowing users of audit reports to evaluate audit quality without relying on confidential company information. These indicators can be obtained from audited financial statements and publicly available data regarding the company and the audit firm. In total: 31 indicators related to client company characteristics, 13 indicators related to audit firm characteristics, 11 indicators related to audit processes, and 10 indicators related to audit report attributes were identified. Subsequently, confirmatory factor analysis was conducted to assess the model fit from the perspective of all respondents, and the comprehensive audit quality model was validated using AMOS software.

Conclusion and discussion

This study presents a comprehensive and practical model for assessing audit quality based on measurable and accessible indicators. The proposed model evaluates audit quality at the engagement level, rather than solely at the audit firm level. Within the model: Client related indicators are specific to each company and remain unchanged regardless of the auditor. Audit firm indicators are unique to each firm and do not vary with changes in the client. Indicators related to the audit process and the audit report are specific to each engagement and reflect its individual quality. Thus, unlike many previous studies that assess audit quality primarily through firm level characteristics, this model enables a differentiated assessment of audit quality for each audit engagement based on its unique attributes. Moreover, because all indicators in the model are both accessible and quantifiable through publicly available information, stakeholders can independently estimate the quality of a completed audit and rely on this evaluation to inform their decisions and trust in the audit report.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

فصلنامه حسابداری مالی
سال هفدهم، شماره ۶۸، زمستان ۱۴۰۴، ص ۶۷-۴۹
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۰۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۶/۰۴

مقاله پژوهشی

ارائه مدل جامع اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی با رویکرد اجرایی از دیدگاه استفاده‌کنندگان

حمیدرضا رضائی
دکتری حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.
Hr.rezaei@alumni.um.ac.ir

مهدی مرادی*
استاد،گروه حسابداری ، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران .
Mhd_moradi@um.ac.ir

محمدعلی باقرپور ولاشانی
استاد، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
bagherpour@sbu.ac.ir

مهدی جباری نوقابی
دانشیار، گروه آمار، دانشکده علوم ریاضی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.
Jabbarinm@um.ac.ir

چکیده:
به دلیل تعاریف و دیدگاه‌های مختلف راجع به کیفیت حسابرسی، معیارهای متفاوتی نیز برای سنجش آن مورد استفاده قرار می‌گیرد که اکثر معیارهای مورد استفاده به یکی از ابعاد کیفیت حسابرسی اشاره می‌کند و ممکن است استفاده‌کنندگان دچار خطا شود. این پژوهش به سنجش مفهوم کیفیت حسابرسی و تدوین مدلی جامع برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی از دیدگاه استفاده‌کنندگان پرداخته است. به منظور دستیابی به اهداف پژوهش و ارائه مدل به توزیع پرسشنامه بین ۳۲۹ در سال ۱۴۰۳ بین حسابداران رسمی، مدیران مالی، سرمایه‌گذاران و مدیران تسهیلات بانکی پرداخته شد و برای تحلیل آماری از روش تحلیل عاملی تأییدی و معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای آماری اس پی اس اس، آر، آموس استفاده شده است. نتایج پژوهش به ارائه مدل جامع جهت سنجش کیفیت حسابرسی از دیدگاه حسابداران رسمی عضو جامعه، مدیران مالی، سرمایه‌گذاران و مسئولان تسهیلات بانک‌ها به صورت کلی و به تفکیک هر گروه منتج شد. مدل جامع ارائه شده کل فرآیند اجرای حسابرسی از تقاضا برای حسابرسی تا گزارش حسابرسی را به ۴ گروه شاخص‌های ویژگی‌های شرکت صاحبکار، شاخص‌های ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی، شاخص‌های فرآیند اجرای حسابرسی و شاخص‌های گزارش حسابرسی را شامل می‌شود. لازم به ذکر است از دید پاسخ‌دهندگان هیچ کدام از معیارها در چهار طبقه قرار گرفته شده به تنهایی نمی‌تواند نشان‌دهنده کیفیت حسابرسی باشد و در این مدل تمام معیارها در ابعاد مختلف باید مورد استفاده قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حسابرسی، ویژگی‌های شرکت صاحبکار، ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی، فرآیند حسابرسی و گزارش حسابرسی.

---

* نویسنده مسئول

رضائی، حمیدرضا، مرادی، مهدی، باقرپور ولاشانی، محمدعلی، جباری نوقابی، مهدی. (۱۴۰۴). ارائه مدل جامع اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی با رویکرد اجرایی از دیدگاه استفاده‌کنندگان. *فصلنامه حسابداری مالی*، ۱۷(۶۸): ۶۷-۴۹.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

مقدمه

حسابرسی به عنوان یک فرآیند مستقل و حرفه‌ای، نقش حیاتی در تضمین دقت و صحت اطلاعات مالی ایفا می‌کند. این فرآیند به سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر ذینفعان کمک می‌کند تا تصمیمات آگاهانه‌تری اتخاذ نمایند و اطمینان حاصل کنند که گزارش‌های مالی با استانداردهای حسابداری مطابقت دارند (دی آنجلو[۱]، ۲۰۲۰). حسابرسی نه تنها برای اطمینان از صحت گزارش‌های مالی اهمیت دارد، بلکه به عنوان ابزاری برای شناسایی مشکلات مالی و همچنین شناسایی کنترل‌های داخلی ضعیف در سازمان‌ها عمل می‌کند. این فرآیند می‌تواند به مدیران کمک کند تا نقاط ضعف سیستم‌های مالی خود را شناسایی کرده و بهبود دهند، در نتیجه ریسک‌های ناشی از خطاها یا تقلب کاهش می‌یابد (کارسلو و ناجی[۲]، ۲۰۲۱). علاوه بر این، حسابرسی در حفظ اعتماد عمومی و تقویت اعتبار بازارهای مالی نقش اساسی دارد. هنگامی که حسابرسان فرآیندهای حسابرسی را به طور مستقل و با دقت انجام می‌دهند، این امر به افزایش اعتماد به گزارش‌های مالی و در نتیجه بهبود عملکرد بازارهای مالی و اقتصادی منجر می‌شود (فرانسیس و وانگ[۳]، ۲۰۲۲).

با توجه به اهمیت روزافزون حسابرسی در عصر حاضر، نیاز به بهبود مستمر کیفیت حسابرسی و افزایش توانایی‌های حرفه‌ای حسابرسان بیش از پیش احساس می‌شود (ژانگ و لی، ۲۰۲۴). کیفیت حسابرسی به عنوان یک عامل کلیدی در اطمینان از دقت و صحت گزارش‌های مالی سازمان‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد. از آنجا که حسابرسی صحیح می‌تواند به شفافیت مالی و کاهش فساد در سیستم‌های مالی کمک کند، اهمیت آن در دنیای اقتصادی مدرن دو چندان است (اسمیت و جونز[۴]، ۲۰۲۴) و در دنیای پیچیده و متغیر اقتصاد جهانی، سازمان‌ها و سرمایه‌گذاران برای اطمینان از صحت اطلاعات مالی و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه به حسابرسی معتبر و با کیفیت نیاز دارند (بران[۵]، ۲۰۲۴). همچنین کیفیت حسابرسی به تقویت اعتماد عمومی و سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی کمک می‌کند. این اعتماد می‌تواند منجر به افزایش سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی پایدار شود؛ به عبارت دیگر، حسابرسی با کیفیت بالا از طریق کاهش ریسک‌های مالی و تقویت شفافیت، به بهبود عملکرد اقتصادی و سازمانی کمک خواهد کرد (وایت و گرین[۶]، ۲۰۲۴).

کیفیت حسابرسی به عنوان یکی از ارکان اصلی در تضمین صحت و دقت گزارش‌های مالی، از اهمیت ویژه‌ای در دنیای مالی و اقتصادی برخوردار است. حسابرسی با کیفیت بالا می‌تواند اطمینان خاطر را برای سرمایه‌گذاران، سهامداران و سایر ذینفعان فراهم کند و در نتیجه، شفافیت و کارایی بازارهای مالی را بهبود بخشد (فرنلی و بیت[۷]، ۲۰۲۰). در دنیای پیچیده و در حال تغییر امروزی، شناسایی شاخص‌های سنجش کیفیت حسابرسی نقش بسزایی در تعیین اعتبار و دقت نتایج حسابرسی ایفا می‌کنند و با توجه به اهمیت شاخص‌ها در فرآیند حسابرسی، شناسایی و تحلیل دقیق آن‌ها می‌تواند موجب بهبود کیفیت فرآیند و گزارش حسابرسی و در نهایت ارتقای شفافیت مالی در سازمان‌ها شود (مایکلسون، اسچریبر و وبر[۸]، ۲۰۲۰)؛ بنابراین یکی از دغدغه‌های موجود در زمینه کیفیت حسابرسی نحوه سنجش آن می‌باشد. نحوه اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی به دلیل ذهنی بودن آن بسیار دشوار است و شاخص‌های ارائه شده نیز هر یک ابعاد متفاوتی از کیفیت حسابرسی را اندازه‌گیری می‌کنند (دی فاند و ژانگ[۹]، ۲۰۱۴). این پژوهش به دنبال سنجش مفهوم کیفیت حسابرسی و تدوین مدلی جامع برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی می‌باشد تا بتواند با شناسایی شاخص‌های سنجش کیفیت حسابرسی گامی مؤثر در جهت افزایش این مهم در حرفه حسابرسی بردارد.

حسابرسان با ارائه اظهارنظر مستقل خود نسبت صورت‌های مالی، باعث ارتقاء جایگاه شرکت‌ها در بازارهای مالی شده گردیده و موجب افزایش اعتماد بین شرکت و فعالان بازار سرمایه می‌شود. کیفیت اظهارنظر حسابرسی با کمک به فعالان بازار سرمایه

[1] DeAngelo
[2] Carcello & Nagy
[3] Francis & Wang
[4] Smith & Jones
[5] Brown
[6] White & Green
[7] Fearnley & Beattie
[8] Michaelsen, Schreiber & Weber
[9] Defond & Zhang

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

در تصمیم‌گیری و ارتقاء یکپارچه بازارهای مالی نقش بسیار مهمی را در سیستم نظارتی جهان ایفا می‌کند. پژوهشگران خارجی معیارهای زیادی را جهت سنجش کیفیت حسابرسی در نظر گرفته‌اند. در ایران نیز پژوهش‌های انجام شده برای سنجش کیفیت حسابرسی از معیارهایی مشابه پژوهش‌های خارجی استفاده کرده‌اند؛ اما با توجه به ویژگی‌های خاص و منحصربه‌فرد در ایران از جمله فعال نبودن مؤسسات حسابرسی بین‌المللی، وابستگی شرکت‌ها به بخش دولتی، درصد قابل‌توجه گزارش حسابرسی غیر مقبول، ویژگی‌های خاص شرکت‌ها، کوچک بودن شرکت‌ها، اجباری بودن حسابرسی از طرف سازمان امور مالیاتی، تجدید ارائه فراوان صورت‌های مالی توسط شرکت‌ها، رقابت شدید در بازار حسابرسی بخش خصوصی و بازار انحصاری حسابرسان دولتی و حق‌الزحمه بالاتر حسابرسان دولتی به نسبت خصوصی، احتمال خطا در معیارهای سنجش کیفیت حسابرسی را افزایش داده است. همچنین بدون توجه به شرایط خاص حسابرسی در کشور ما در اغلب مواقع استفاده از این معیارها با پیروی از پژوهش‌های مشابه خارجی انجام شده است (محمدرضائی و فرجی، ۱۳۹۸).

از طرفی دیگر در اکثر پژوهش‌های انجام شده در حوزه کیفیت حسابرسی، پژوهشگران تنها از یک یا چند شاخص محدود برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی استفاده می‌کنند و این ممکن است دارای خطا باشد. همچنین اکثر شاخص‌های مورد استفاده خاص هر کار حسابرسی نبوده و معمولاً یک بعد از فرآیند حسابرسی را اندازه‌گیری می‌کنند. به عنوان مثال شاخص‌های ورودی کیفیت حسابرسی، تنها به ویژگی‌های حسابرس توجه می‌کنند و فرآیند اجرا و ویژگی‌های محیطی و نتایج را مدنظر قرار نمی‌دهند و یا شاخص‌های خروجی تنها بر نوع گزارش توجه می‌کنند و ویژگی‌های حسابرسان و نیز فرآیند اجرا را نادیده می‌گیرند.

در پژوهش‌های انجام شده در سال‌های اخیر برای سنجش کیفیت حسابرسی صرفاً به ویژگی‌های حسابرس و یا مؤسسه حسابرسی توجه کردند و به کیفیت انجام کار هر پروژه به طور خاص توجه نشده است. هر مؤسسه حسابرسی بدون در نظر گرفتن رتبه‌ای که دارد می‌تواند هم کار با کیفیت و هم کار بی‌کیفیت داشته باشد. در این پژوهش، کیفیت حسابرسی را خاص هر کار حسابرسی در نظر گرفته و کل فرآیند حسابرسی از انتخاب حسابرس و ویژگی‌های شرکت صاحبکار تا ارائه گزارش حسابرسی را در نظر بگیرد. در این پژوهش کل فرآیند اجرای حسابرسی از تقاضا برای انجام حسابرسی و انتخاب حسابرس تا گزارش حسابرسی را در چهار دسته شاخص‌های شرکت صاحبکار، شاخص‌های مؤسسه حسابرسی، شاخص‌های فرآیند اجرای حسابرسی و شاخص‌های گزارش حسابرسی طبقه‌بندی شده است؛ به عبارت دیگر سعی شده است از شاخص‌های کیفی و غیرقابل اندازه‌گیری پرهیز شود. این مهم باعث شده است تا دغدغه اندازه‌گیری موارد مطرح شده توسط استفاده‌کنندگان و غیرکاربردی بودن و یا غیرقابل اندازه‌گیری بودن عوامل شناسایی شده که در چارچوب‌های کیفیت حسابرسی وجود داشت تا حدودی برطرف شود. در این پژوهش سعی شده است با ارائه مدل جامع کیفیت حسابرسی از دیدگاه حسابرسان، مدیران مالی شرکت‌ها، سرمایه‌گذاران و مسئولان تسهیلات بانک‌ها (اعتباردهندگان) و تأثیر آنها بر کیفیت حسابرسی گام مؤثری در زمینه پژوهش‌های کیفیت حسابرسی برداشته شود؛ بنابراین مؤسسات حسابرسی می‌توانند بر اساس مدل پیشنهادی در این پژوهش، موجب افزایش کیفیت حسابرسی برخاسته از نظر استفاده‌کنندگان گردند و فاصله انتظاراتی حسابرسی نیز کاهش پیدا کند.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تعریف کیفیت حسابرسی

در ابتدا باید تعریفی جامع از کیفیت حسابرسی ارائه شود. کیفیت حسابرسی به روش‌های متعددی تعریف شده است. متخصصان اغلب کیفیت حسابرسی را نسبت به میزان انطباق حسابرسی با استانداردهای حسابرسی قابل‌اجرا تعریف می‌کنند (کریشنان و شاور[1]، ۲۰۰۱). در مقابل، پژوهشگران حسابداری ابعاد متعددی از کیفیت حسابرسی را شناسایی می‌کنند و این ابعاد اغلب به تعاریف ظاهراً متفاوتی منجر می‌شوند.

[1] Krishnan & Shawar

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

برخی از تعاریف رایج‌تر کیفیت حسابرسی عبارت‌اند از:

احتمال ارزیابی شده از سوی بازار مبنی بر این‌که صورت‌های مالی حاوی اشتباهات با اهمیت هستند و حسابرس آن‌ها را کشف و گزارش می‌کند (دی‌آنجلو[1]، ۱۹۸۱). بر اساس تعریف دی آنجلو کیفیت حسابرسی از دو احتمال تشکیل شده است. اول کشف نقص سیستم حسابداری صاحب‌کار توسط حسابرس و دوم گزارش نقص موجود در آن. کشف نقص، نشان‌دهنده دانش و توانایی حسابرس بوده و آن را در قالب کیفیت حسابرسی اندازه‌گیری می‌کند، با این وجود گزارش نقص کشف شده بستگی به انگیزه‌های حسابرس برای افشاگری دارد.

هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و تضمین[2] (۲۰۲۴) کیفیت حسابرسی را احتمال ارائه یک حسابرسی باکیفیت از طریق اجرای مستمر حسابرسی مطابق استانداردهای حرفه‌ای، اعمال قضاوت و تردید حرفه‌ای مناسب و ارائه گزارشی است که برای استفاده‌کنندگان قابل‌اتکا و ارزشمند باشد.

چارچوب هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام[3] (۲۰۲۴) کیفیت حسابرسی را عبارت از میزان اثربخشی فرآیند حسابرسی در تولید اطمینان قابل‌اتکا برای استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی عنوان می‌کند، به گونه‌ای که احتمال کشف و گزارش تحریفات بااهمیت افزایش یابد.

شورای گزارشگری مالی[4] (۲۰۲۳) عنوان می‌کند: کیفیت حسابرسی زمانی محقق می‌شود که حسابرسی با رعایت استانداردهای حرفه‌ای، استقلال، قضاوت مناسب و تمرکز بر منافع عمومی انجام شود و اعتماد استفاده‌کنندگان به صورت‌های مالی را افزایش دهد.

چارچوب هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام

هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های عام، یک شرکت سهامی غیرانتفاعی بخش خصوصی در آمریکا است؛ که به موجب قانون ساربنز آکسلی ۲۰۰۲ ایجاد شد تا بر حسابرسان شرکت‌های عام نظارت کند. مسئولیت‌های این هیئت در ایران بین سازمان بورس و اوراق بهادار تهران، شورای عالی بورس و اوراق بهادار و سازمان حسابرسی تقسیم شده است. چارچوب ارائه شده توسط هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام، دربرگیرنده سه بخش اصلی یعنی ورودی‌های حسابرسی، فرآیندها و نتایج بوده است. آن‌ها معتقدند که این سه بخش شهودی می‌باشند و به صورت مفهومی هم‌راستا با عمده کارهای صورت گرفته در خصوص کیفیت حسابرسی توسط سایر سازمان‌ها می‌باشد.

ورودی‌های حسابرسی: شامل شش جزء می‌باشد که با هم مربوط هستند و در ارتباط با خبرگی، صلاحیت و افراد دارای استعداد می‌باشد که برای تحقق کیفیت حسابرسی، ضروری می‌باشند. اجزای آنها مطابق دیگر چارچوب‌ها و کارهای انجام شده گذشته می‌باشد. به ویژه با چارچوب هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان‌بخشی و شورای گزارشگری مالی هم‌خوانی دارد. این اجزا عبارت‌اند از: تجربه حرفه‌ای، آموزش مستمر، بررسی و سرپرستی، حجم کار شرکا، حجم کار کارکنان و گروه یا گروه‌های حسابرسی.

فرآیند حسابرسی: این بخش نیز شامل شش جزء بر اساس استاندارد کنترل کیفیت هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام[5] و چارچوب کنترل‌های داخلی تعریف شده‌اند. این شش جزء عبارت‌اند از: برقراری استقلال، بی‌طرفی و تردید حرفه‌ای در سطح بالای سازمان، ارزیابی ریسک و واکنش به آن، اطلاعات و ارتباطات، نظارت، فعالیت‌های کنترلی و مدیریت کارکنان. شایان‌ذکر است که هر کدام از اجزای مزبور در سطح جهانی مؤسسه، مؤسسات وابسته، دفتر مرکزی و هر کار حسابرسی قابل‌اعمال می‌باشد.

[1] DeAngelo
[2] International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB)
[3] Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB)
[4] Financial Reporting Council (FRC)
[5] The Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB)

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

نتایج حسابرسی: شامل اجزایی است که بر اساس استانداردهای حسابرسی می‌بایست حسابرسان آن را ارائه نمایند که شامل موارد زیر می‌باشند: قابلیت اتکای صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه آن، اطمینان‌دهی در خصوص کنترل‌های داخلی، هشدار در مورد موضوعات تداوم فعالیت، ارتباطات مناسب با کمیته حسابرسی شاخص‌های جزئی‌تر این چارچوب برای هر حوزه ورودی‌ها، فرآیندها و خروجی‌ها شامل چهل شاخص کیفیت حسابرسی معرفی شده است.

مدل مفهومی پژوهش

در این پژوهش برای شاخص‌های کیفیت حسابرسی بر اساس تعدیل چارچوب هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام عمل شده است؛ به عبارت دیگر علاوه بر طبقه‌بندی عوامل مطرح شده در این چارچوب، ویژگی‌های شرکت صاحبکار به عنوان تقاضاکننده برای کار حسابرسی نیز اضافه شد؛ بنابراین در این پژوهش شاخص‌های کیفیت حسابرسی در چهار دسته اصلی ویژگی‌های شرکت صاحبکار (بسترها)، ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی (عوامل ورودی)، فرآیندها و گزارش حسابرسی طبقه‌بندی شد که در ادامه به بررسی آنها پرداخته می‌شود.

شاخص‌های ویژگی‌های شرکت صاحبکار

نیاز به کیفیت حسابرسی از سوی شرکت یا انتخاب‌کننده حسابرس می‌تواند منشأ درونی یا بیرونی داشته باشد. منشأ درونی نیاز ممکن است به دلیل اعتقادات و تعهدات حرفه‌ای، شفافیت اطلاعاتی و یا رفع نیاز اطلاعاتی باشد. همچنین چنانچه مدیران شرکت‌ها در قبال ارائه اطلاعات بی‌کیفیت و گمراه‌کننده مسئولیت پاسخگویی بالایی داشته باشند و از این بابت متحمل خسارت قابل‌توجهی شوند، در این صورت برای کاهش مسئولیت پاسخگویی خود یا پیشگیری از گمراه‌کننده بودن اطلاعات، اقدام به انتخاب حسابرسان دارای کیفیت حسابرسی بالاتر خواهند نمود. از سوی دیگر، اگر اعتبار مدیران به دلیل انتخاب حسابرسان با کیفیت‌تر و معتبرتر، افزایش یابد و یا بابت کیفیت بالای حسابرسی مزایای بیشتری به آنها یا شرکت تعلق گیرد، انگیزه تعلق مزایای کیفیت بالای حسابرسی سبب افزایش تقاضا برای کیفیت خواهد شد. علاوه بر موارد فوق، ممکن است در برخی شرایط، شرکت به موجب مقررات ملزم به انتخاب حسابرس معتبرتر باشد (الزام بانک، سازمان و سازمان‌های دولتی) که این موارد از مصادیق نیاز به کیفیت حسابرسی با منشأ بیرونی می‌باشد (مشایخی، مهرانی، رحمانی و مداحی، ۱۳۹۲).

علاوه بر انگیزه‌های تقاضا برای حسابرسی با کیفیت، ویژگی‌های شرکت صاحبکار و محیطی که حسابرسی در آن انجام می‌شود، نیز از عوامل مهم و تأثیرگذار در افزایش یا کاهش کیفیت حسابرسی می‌باشد. این عوامل به دلیل مهیا کردن اسناد و شواهد حسابرسی و مدارک و مستندات حسابرسی در کیفیت حسابرسی نقش بسیار مهمی دارند. ویژگی‌های شرکت صاحبکار تأثیرگذار در ریسک کار حسابرسی می‌باشد که در صورت نادیده گرفتن و پنهان ماندن از دید حسابرس می‌تواند بر کیفیت کار حسابرسی تأثیر بسزایی داشته باشد.

با توجه به تأثیر ویژگی‌های شرکت صاحبکار بر کیفیت حسابرسی و دخالت دادن این عوامل در مدل اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی می‌توان کیفیت حسابرسی را خاص هر کار حسابرسی اندازه‌گیری نمود و مدل اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی را فراتر از تأثیر ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی و تیم حسابرسی دانست. این عوامل با تغییر مؤسسه حسابرسی تغییر نمی‌کند و برای هر شرکت بدون توجه به اینکه چه مؤسسه‌ای حسابرسی می‌کند، یکسان است و ویژگی‌های خاص هر شرکت را در نظر گرفته است. برخی از موارد تأثیرگذار بر کیفیت حسابرسی که در پژوهش‌های داخلی و خارجی استفاده شده است شامل: پیچیدگی فعالیت شرکت (گیولی و هاین[1]، ۲۰۲۰)، الزامات قانونی (یوپ و لی[2]، ۲۰۲۱)، سطح ریسک شرکت و تقاضا برای حسابرسی (هائیس، اسچیر و مککراکن[3]، ۲۰۲۲). استقلال هیئت‌مدیره (کانگ، لی و چئو[4]، ۲۰۲۰)، تخصص و تجربه اعضای هیئت‌مدیره (ژانگ و

[1] Givoly & Hayn
[2] Yip & Lee
[3] Hayes, Schaefer & Mccracken
[4] Kang, Lee & Chio

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

یانگ[۱]، ۲۰۲۱)، اندازه هیئت‌مدیره (احمد و جعفر[۲]، ۲۰۲۲) تنوع هیئت‌مدیره (چوی و کیم[۳]، ۲۰۲۰). کمیته حسابرسی (ووه، لی و لی[۴] ۲۰۲۱) ارائه مجدد اقلام صورت‌های مالی (امیری و فخاری، ۱۴۰۰؛ زارع بهنمیری، تلخابی و اردلان، ۱۴۰۳) اختیاری بودن حسابرسی (چن، ژانگ و وانگ[۵]، ۲۰۲۱)، حاکمیت شرکتی (شعلان سهم، دستگیر، الجیشی و محمدی خشوئی، ۱۴۰۲).

شاخص‌های ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی

یکی از عوامل تأثیرگذار بر کیفیت حسابرسی ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی می‌باشد. این ویژگی‌ها به عوامل سازمانی و موارد مرتبط به مؤسسه برمی‌گردد و برای تمام کارهای مؤسسه یکسان می‌باشد و به مؤسسه ارتباط پیدا می‌کند و خاص کارهای حسابرسی مؤسسه نمی‌باشد و می‌تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم بر کیفیت حسابرسی تأثیرگذار باشد. از نظر عرضه‌کننده خدمات حسابرسی، دستیابی به کیفیت حسابرسی نیازمند صرف زمان و هزینه جهت تربیت نیروی انسانی متخصص و برنامه‌ریزی، نظارت، سرپرستی، اعمال مراقبت حرفه‌ای لازم، رعایت کامل استانداردهای حسابرسی و آیین رفتار حرفه‌ای است تا بتوانند اشتباهات و تحریف‌های با اهمیت را شناسایی نماید و از طرفی بتواند با توجه به استقلالی که دارد در صورت وجود تحریف‌های بااهمیت آن‌ها را گزارش نماید؛ بنابراین مؤسسه حسابرسی باید در تمام ساختار و فعالیت‌های خود ملزم به حفظ کیفیت حسابرسی باشد. این التزام به کیفیت حسابرسی در صورتی انجام می‌شود که شرکا مؤسسه و ساختار مؤسسه طوری طراحی شده باشد که افراد پایبند به اخلاقیات و تعهدات حرفه‌ای باشند و همچنین مؤسسه خود را نسبت جامعه پاسخگو بداند و همیشه نگران عواقب و خسارت بی‌کیفیتی کارهای انجام شده توسط جامعه و واحدهای نظارتی باشد و در صورت اجرای حسابرسی باکیفیت انتظار پاداش و مزایا داشته باشد.

ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی به عوامل سازمانی و موارد مرتبط به مؤسسه برمی‌گردد. در این پژوهش سعی شده است مواردی در این بخش عنوان شود که برای تمام کارهای مؤسسه یکسان می‌باشد و به مؤسسه ارتباط پیدا می‌کند و خاص کارهای حسابرسی مؤسسه نمی‌باشد. نکته مهم در تقسیم‌بندی موارد این است که این عوامل با تغییر شرکت صاحبکار تغییر نمی‌کند و برای هر مؤسسه بدون توجه به اینکه چه شرکتی را حسابرسی می‌کند، یکسان است و ویژگی‌های خاص هر مؤسسه حسابرسی را در نظر می‌گیرد. برخی از موارد تأثیرگذار بر کیفیت حسابرسی در این طبقه که در پژوهش‌های داخلی و خارجی استفاده شده است شامل اندازه مؤسسه حسابرسی (چن[۶]، ۲۰۲۰) شهرت حسابرسی (لیو و ژانگ[۷]، ۲۰۲۲) دانش و تجربه حسابرس (سینگ، گابت، باسو و کامبوج[۸]، ۲۰۲۱)، دعاوی حقوقی علیه حسابرسان (دی آنجلو، ۲۰۲۰)، رتبه‌بندی مؤسسات حسابرسی (عباس‌زاده و میرزایی، ۲۰۲۰).

شاخص‌های فرآیند حسابرسی

فرآیند اجرای حسابرسی عبارت‌اند از اقدامات، مراحل، قضاوت‌ها و رفتارهایی که در چگونگی دستیابی ارائه‌دهنده خدمات یا وظیفه به نتیجه حاصل می‌شود. در این پژوهش عواملی مؤثر بر فرآیندها در نظر گرفته شده است که در هر کار حسابرسی خاص و در مؤسسه حسابرسی متفاوت می‌باشد. این عوامل مرتبط با مؤسسه حسابرسی و هر کار حسابرسی می‌باشد؛ به عبارت دیگر این عوامل با تغییر مؤسسه حسابرسی و یا شرکت صاحبکار تغییر می‌کند و از هر دو آن‌ها تأثیر می‌پذیرد و خاص هر کار حسابرسی می‌باشد. عواملی از مؤسسه حسابرسی که با تغییر هر کار حسابرسی تغییر می‌کند. برخی از موارد تأثیرگذار بر کیفیت حسابرسی در این طبقه که در پژوهش‌های داخلی و خارجی استفاده شده است شامل دوره تصدی حسابرس (شعلان سهم و همکاران،

[1] Zhang & Yang
[2] Ahamed & Jaffar
[3] Choi & Kim
[4] Kwon & lee & lee
[5] Chen, Cheng & Wang
[6] Chen
[7] Liu & Zhang
[8] Singh, Gupta, Busso & Kamboj

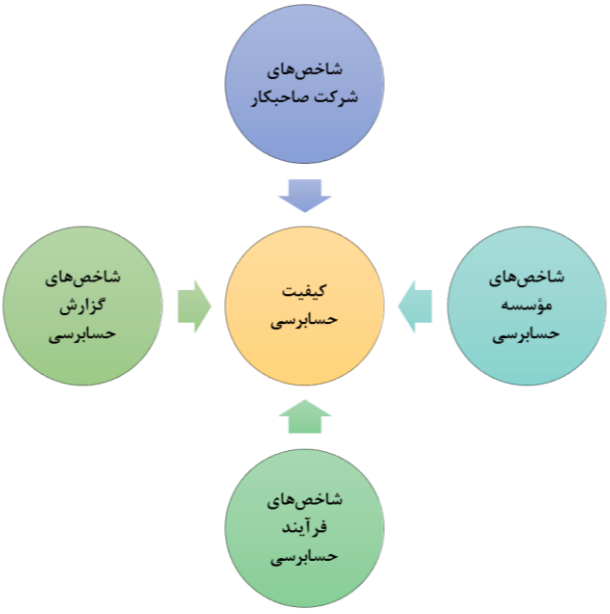
[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

۱۴۰۲)، چرخش مؤسسه حسابرسی (عزیزخانی، دقانی و شایلر، ۲۰۱۸)، تخصص حسابرس (لنوکس و وو[۱]، ۲۰۲۲)، استقلال حسابرس (نام و رونن[۲]، ۲۰۱۴)، حق‌الزحمه حسابرسی (زارع بهنمیری و همکاران، ۱۴۰۳)، امضای زودهنگام (القاتمین و صالح[۳]، ۲۰۲۰)، سابقه حسابرس (دی آنجلو و استدمن[۴]، ۲۰۲۱) حسابرسی نخستین (گول و تسو[۵]، ۲۰۲۰)، مشغله کاری (نیچل، وان استرالن و زرنی[۶]، ۲۰۲۰).

شاخص‌های نتایج گزارش حسابرسی

اصولاً نتیجه هر کاری در معرض عموم و مبنای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از آن قرار می‌گیرد. در فرآیند اعتباربخشی به صورت‌های مالی نیز گزارش حسابرسی نتیجه نهایی می‌باشد. لذا در این پژوهش خروجی‌ها اصولاً بر گزارش حسابرسی تأکید دارد و می‌توان آن‌ها را متأثر از ویژگی‌های شرکت صاحبکار (عوامل مؤثر بر تقاضای حسابرسی)، ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی و فرآیند اجرای حسابرسی دانست؛ به عبارت دیگر این عوامل از سه بخش قبلی تأثیر می‌پذیرد و عواملی که در گزارش حسابرسی نشان‌دهنده کیفیت گزارش حسابرسی می‌باشد. برخی از موارد تأثیرگذار بر کیفیت حسابرسی در این طبقه که در پژوهش‌های داخلی و خارجی استفاده شده است شامل شکل و پیام‌رسانی گزارش حسابرسی (لی و وانگ[۷]، ۲۰۲۰)، افزایش تعداد بندهای حسابرسی (کروگستد و لانسدل[۸]، ۲۰۱۹)، افزایش تعداد بندهای سایر قوانین (ژانگ و ما[۹]، ۲۰۱۹)، افزایش اختلاف مبلغ مالیات ابرازی و قطعی (ژانگ و ژانگ[۱۰]، ۲۰۲۰)، ریالی کردن اثر بندهای گزارش (زئو و لی[۱۱]، ۲۰۲۰).

با توجه به مبانی نظری پژوهش و مدل تعدیل شده چارچوب هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام، مدل مفهومی پژوهش شاخص‌های کیفیت حسابرسی را در چهار طبقه ویژگی‌های شرکت صاحبکار (به عنوان تقاضاکننده برای کار حسابرسی)، ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی، فرآیند اجرای حسابرسی و نتایج گزارش حسابرسی به شرح ذیل ارائه شده است.

شکل (۱): مدل مفهومی پژوهش

[1] Lennox & Wu
[2] Nam & Ronen
[3] Al-Qatamin & Salleh
4 DeAngelo & Stedman
5 Gul & Tsui
6 Knechel, Vanstraelen & Zerni
[7] Lee & Hwang
[8] Krogstad & Lonsdale
[9] Zhang & Ma
[10] Zhang & Zhang
[11] Zuo & Li

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

پرسش‌های پژوهش

با توجه به مطالب مطرح شده در قسمت‌های قبل سؤالات پژوهش حاضر به شرح زیر بیان می‌گردد:

۱) آیا شاخص‌های شناسایی شده از دید استفاده‌کنندگان معرف کیفیت حسابرسی هستند؟

۲) آیا میزان اهمیت شاخص‌های موردنظر از دیدگاه استفاده‌کننده از گزارش حسابرسی با یکدیگر متفاوت است؟

۳) مدل جامع جهت سنجش کیفیت حسابرسی کدام است؟

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، پژوهش کاربردی است؛ از آنجا که به ارائه مدل جدید می‌انجامد، می‌توان آن را در زمره پژوهش‌های توسعه‌ای نیز طبقه‌بندی کرد. از نظر روش و ماهیت گردآوردی داده‌ها از نوع توصیفی پیمایشی است و برای آزمون آماری از معادلات ساختاری استفاده شده است. قلمرو موضوعی این پژوهش "سنجش مفهوم کیفیت حسابرسی و تدوین مدلی جامع برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی" می‌باشد و معیارهای سنجش کیفیت حسابرسی را از دیدگاه حسابرسان، مدیران مالی، سرمایه‌گذاران و مدیران تسهیلات بانک مورد بررسی قرار می‌دهد و به ارائه مدلی جامع جهت سنجش کیفیت حسابرسی می‌پردازد. قلمرو زمانی پژوهش برای انجام پرسشنامه در طی سال ۱۴۰۳ انجام شده است. جهت تعیین نمونه برای توزیع پرسشنامه‌ها از طریق فرمول کوکران، حجم نمونه اندازه‌گیری شد. با توجه به اینکه حجم جامعه مورد سنجش بسیار زیاد و نامعین می‌باشد، فرمول کوکران برای جوامع نامعین با سطح خطای ۰/۰۵ عدد ۳۸۴ نفر را برای تعیین حجم نمونه نشان می‌دهد؛ بنابراین، برای حدود ۴۰۰ نفر پرسشنامه فیزیکی و آنلاین ارسال گردید؛ اما با توجه به بازگشت ۳۲۹ پرسشنامه کامل، حجم نمونه نهایی برای تحلیل ۳۲۹ نفر در نظر گرفته شد. این تعداد منجر به افزایش خطای نمونه‌گیری نسبت به مقدار برآورد شده اولیه شد.

رابطه (۱):

$$E = \sqrt{\frac{(1.96)^2(0.5)(0.5)}{329}} = 0.054$$

برای انجام پژوهش از نرم‌افزار آماری اس پی اس اس[1] نسخه ۲۷ جهت آمار توصیفی و جهت تحلیل معادلات ساختاری تحلیل عاملی تأییدی از نرم‌افزار آماری آموس[2] نسخه ۲۴ و آر[3] استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش از شاخص‌های شناسایی شده کیفیت حسابرسی از دید استفاده استفاده‌کنندگان در پژوهش رضائی و همکاران (۱۴۰۳) استفاده شده است. مهم‌ترین ویژگی شاخص‌های مورد استفاده قابل‌اندازه‌گیری و قابل‌دسترس بودن این شاخص‌ها برای استفاده‌کنندگان از گزارش حسابرسی می‌باشد؛ به عبارت دیگر این شاخص‌ها، بدون استفاده از اطلاعات محرمانه شرکت و فقط با دسترسی به صورت‌های مالی شرکت و اطلاعات قابل‌دسترس شرکت و مؤسسه حسابرسی توسط جستجو در اینترنت می‌باشد. این شاخص‌ها در ۴ گروه زیر طبقه‌بندی شده است:

کیفیت حسابرسی	=	ویژگی‌های شرکت صاحبکار	+	ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی	+	فرآیند حسابرسی	+	نتایج گزارش حسابرس

بر اساس مدل فوق، به بیان شاخص‌های کیفیت حسابرسی به تفکیک اجزای آن یعنی ویژگی‌های شرکت، ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی، فرآیند حسابرسی و نتایج گزارش حسابرسی پرداخته می‌شود. شاخص‌های موردنظر به شرح جدول ۱ می‌باشد:

[1] SPSS
[2] AMOS
[3] R

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

جدول (۱): شاخص‌های کیفیت حسابرسی

ویژگی‌های شرکت صاحبکار (۳۱ شاخص)		ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی (۱۳ شاخص)	فرآیند حسابرسی (۱۱ شاخص)	گزارش حسابرسی (۱۰ شاخص)
اندازه هیئت‌مدیره	استقلال کمیته حسابرسی	اندازه مؤسسه حسابرسی	دوره تصدی حسابرس	رعایت شکل گزارش
استقلال هیئت‌مدیره	سواد مالی کمیته حسابرسی	تعداد شرکا مؤسسه حسابرسی	چرخش حسابرس	افزایش پیام‌رسانی گزارش حسابرسی
تمرکز مالکیت	تجدید ارائه کردن صورت‌های مالی سال قبل	تناسب درآمد مؤسسه با شرکا و کارکنان	تخصص مؤسسه حسابرسی	تفاوت با اهمیت بین بندهای گزارش حسابرسی قبلی با سال جدید
مالکیت نهادی	تعدیلات سنواتی ناشی از اشتباهات	تعداد اعضا عضو جامعه حسابداران رسمی	استقلال مؤسسه حسابرسی	سایر بندهای قوانین تجارت و ...
قدرت مدیرعامل	بزرگی شرکت صاحبکار	شهرت عمومی مؤسسه	حق‌الزحمه غیرعادی مؤسسه حسابرسی (تناسب مبلغ قرارداد با نوع کار)	اختلاف مالیات ابرازی و قطعی شرکت
دوگانگی وظیفه مدیرعامل	نسبت‌های مالی نرمال نسبت به صنعت	عضویت در مجامع حرفه‌ای بین‌المللی	تاریخ بین تأیید صورت‌های مالی و تاریخ خاتمه گزارش (امضای زودهنگام)	جابجایی بندهای مهم شرط با بندهای تأکید بر مطلب خاص و سایر بندها
مدت‌زمان تصدی مدیرعامل در	صورت مالی تلفیقی و داشتن شرکت‌های وابسته	رتبه و بروز بودن سایت مؤسسه	امضاکنندگان گزارش حسابرسی (تجربه و شهرت)	تطابق تعداد و نوع بندهای شرط با نوع اظهارنظر
اتکای بر بدهی	مدیریت سود	رتبه‌بندی جامعه حسابداران رسمی	حسابرسی نخستین مؤسسه در صورت عدم حسابرسی سال قبل	الزامات (ضوابط و مقررات لازم‌الاجرا) در گزارش حسابرسی لحاظ شده است
تخصص و تجربه هیئت‌مدیره	ریسک ورشکستگی یا مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت	رتبه‌ی مؤسسه حسابرسی	حسابرسی نخستین مؤسسه در صورت وجود حسابرسی سال قبل	اعلام مبلغ تعدیل موردنیاز در بندهای تحریف مندرج در گزارش حسابرسی
دولتی بودن شرکت	جدایی مالکیت از مدیریت	دعاوی حقوقی مطروحه علیه حسابرسان - گزارش تنبیهات و احکام قضایی	مقایسه گزارش حسابرس نسبت به گزارش حسابرسی سال قبل	اظهارنظر مناسب در خصوص معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت
اثربخشی هیئت‌مدیره	نوع فعالیت شرکت (تولیدی، خدماتی، بازرگانی، پیمانکاری و...)	معتمد بورس بودن مؤسسه	تاریخ گزارش حسابرسی در زمان‌های پیک کاری (تیرماه و مهرماه) و تاریخ مجمع	
عدم تملک سهام شرکت اصلی توسط شرکت فرعی	بورسی بودن شرکت	تعداد شرکا معتمد بورس مؤسسه		
خانوادگی بودن	سهامی عام بودن	امتیاز کنترل کیفی		
وجود حسابرسی داخلی	نوع صنعت صاحبکار و اجرای استانداردهای خاص صنعت و یا قوانین و رویه‌های خاص لازم در صنعت			
اندازه کمیته حسابرسی	حسابرسی اختیاری			
اثربخشی کمیته حسابرسی				

آمار توصیفی پرسشنامه

جهت بررسی مشخصات عمومی و پایه‌ای متغیرها جهت برآورد مدل‌های پژوهش، تجزیه و تحلیل دقیق آن‌ها و شناخت جامعه آماری مورد پژوهش، آشنایی با آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. آمار توصیفی پرسشنامه‌های توزیع شده در سطح هر رده حرفه‌ای به شرح جدول (۲) می‌باشد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

جدول (۲): آمار توصیفی رده‌های حرفه‌ای

		حسابرسان	مدیران مالی	سرمایه‌گذاران	مسئولان تسهیلات بانک	کل
جنسیت	مرد	۱۱۲	۷۰	۳۱	۲۸	۲۴۱
	زن	۴۶	۳۱	۶	۵	۸۸
	تعداد نفرات	۱۵۸	۱۰۱	۳۷	۳۳	۳۲۹
رشته تحصیلی	حسابداری	۱۴۰	۸۹	۱۰	۱۱	۲۵۰
	مدیریت	۱۴	۱۰	۸	۱۶	۴۸
	اقتصاد	۲	۲	۵	۰	۹
	سایر	۲	۰	۱۴	۶	۲۲
	تعداد نفرات	۱۵۸	۱۰۱	۳۷	۳۳	۳۲۹
تحصیلات	دکتری	۴۶	۲۷	۲۰	۴	۹۷
	کارشناسی ارشد	۶۸	۶۰	۱۲	۱۱	۱۵۱
	کارشناسی	۴۴	۱۴	۵	۱۸	۸۱
	تعداد نفرات	۱۵۸	۱۰۱	۳۷	۳۳	۳۲۹
سن	کمتر از ۳۰ سال	۳۰	۴	۱	۳	۳۸
	بین ۳۰ تا ۴۰ سال	۴۶	۳۳	۲۳	۸	۱۱۰
	بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۵۰	۳۷	۶	۲۰	۱۱۳
	بیشتر از ۵۰ سال	۳۲	۲۷	۷	۲	۶۸
	تعداد نفرات	۱۵۸	۱۰۱	۳۷	۳۳	۳۲۹
تجربه کار حرفه‌ای	کمتر از ۱۰ سال	۴۸	۱۲	۸	۳	۷۱
	بین ۱۰ تا ۲۰ سال	۵۲	۳۳	۱۸	۱۲	۱۱۵
	بین ۲۰ تا ۳۰ سال	۳۸	۳۷	۴	۱۸	۹۷
	بیشتر از ۳۰ سال	۲۰	۱۹	۷	۰	۴۶
	تعداد نفرات	۱۵۸	۱۰۱	۳۷	۳۳	۳۲۹

جدول (۲) نشان می‌دهد که فراوانی هر گروه از پاسخ‌دهندگان از نظر سایر عوامل ویژگی‌های عمومی به چه صورت می‌باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود در طیف رده‌های حرفه‌ای از نظر جنسیت در هر ۴ رده حرفه‌ای بیشتر مردان می‌باشند. از نظر رشته تحصیلی، حسابداری از نظر سایر رشته‌ها در تمام رده‌های حرفه‌ای بیشترین فراوانی را دارد. از نظر میزان تحصیلات نیز کارشناسی ارشد بیشترین فراوانی را در همه رده‌های حرفه‌ای دارد؛ اما از نظر سن در رده‌های حسابرسان و مدیران مالی و مدیران تسهیلات بانک سن بین ۴۰ تا ۵۰ سال و در رده حرفه‌ای سرمایه‌گذاران سن بین ۳۰ تا ۴۰ سال بیشترین فراوانی را دارد. از نظر تجربه کاری برای رده‌های حسابرسان و سرمایه‌گذاران تجربه بین ۱۰ تا ۲۰ سال و برای رده‌های مدیران مالی و مدیران تسهیلات بانک تجربه بین ۲۰ تا ۳۰ سال بیشترین فراوانی را دارد.

جهت پایایی پرسشنامه از آلفای کرونباخ در سطح کل و هر بعد از پرسشنامه استفاده شده است، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۲۳ می‌باشد و مقدار آلفای کرونباخ برای ابعاد پرسشنامه به شرح جدول ۳ می‌باشد که نشان‌دهنده پایایی مناسب می‌باشد.

جدول (۳): پایایی سؤالات پرسشنامه به تفکیک هر یک از ابعاد

	ویژگی‌های شرکت صاحبکار	ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی	فرآیند حسابرسی	گزارش حسابرسی
تعداد سؤالات	۳۱	۱۳	۱۱	۱۰
آلفای کرونباخ	۰/۷۳۸	۰/۸۵۹	۰/۷۲۴	۰/۷۱۹

تأثیر شاخص‌های شناسایی شده بر کیفیت حسابرسی

در این مرحله اثر معناداری هر سؤال بر کیفیت حسابرسی در هر یک از رده‌های حسابرسی توسط آزمون ویلکاکسون ارزیابی شده است. آزمون ویلکاکسون یک آزمون ناپارامتریک است و به دلیل وجود داده‌های رده‌بندی شده جهت بررسی معناداری هر سؤال استفاده شده است در جدول ۴ نتایج آزمون، گزارش شده است. از دیدگاه هر یک از رده‌های حرفه‌ای، عواملی که تأثیر مثبت آنها بر کیفیت حسابرسی تأیید شده است با علامت b نشانه‌گذاری شده است. همچنین عوامل با تأثیر منفی با علامت c و عواملی که تأثیری بر کیفیت حسابرسی ندارند، با علامت d نشانه‌گذاری شده است.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

جدول (۴): نتایج آزمون ویلکاکسون رده‌های حرفه‌ای

مؤلفه‌ها	شماره سؤال	حسابرسان		مدیران مالی		سرمایه‌گذاران		مسئولان تسهیلات بانکی	
		آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری
شاخص‌های ویژگی‌های شرکت صاحبکار	۱	-۱۱/۰۸۲ b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۸۷b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۸۸b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۰۳b	<۰/۰۰۱
	۲	-۱۱/۲۲۷b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۴۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۹۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۳۱b	<۰/۰۰۱
	۳	-۱۱/۰۳۲b	<۰/۰۰۱	-۸/۵۶۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۷۰b	<۰/۰۰۱	-۴/۹۶۳b	<۰/۰۰۱
	۴	-۱۰/۹۰۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۷۷۵b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۲۳b	<۰/۰۰۱	-۴/۹۸۷b	<۰/۰۰۱
	۵	-۱۰/۹۵۶c	<۰/۰۰۱	-۸/۸۲۰c	<۰/۰۰۱	-۵/۵۱۷c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۷۲c	<۰/۰۰۱
	۶	-۹/۷۴۴c	<۰/۰۰۱	-۷/۹۸۳c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۱۲c	<۰/۰۰۱	-۳/۹۰۰c	<۰/۰۰۱
	۷	-۱۰/۳۷۱c	<۰/۰۰۱	-۸/۲۹۴c	<۰/۰۰۱	-۵/۲۹۵c	<۰/۰۰۱	-۴/۸۳۸c	<۰/۰۰۱
	۸	-۷/۰۵۶c	<۰/۰۰۱	-۴/۲۴۳c	<۰/۰۰۱	-۳/۳۰۷c	<۰/۰۰۱	-۴/۶۴۲c	<۰/۰۰۱
	۹	-۱۱/۰۳۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۸۷b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۳۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۳۴b	<۰/۰۰۱
	۱۰	-۸/۸۵۰c	<۰/۰۰۱	-۷/۹۲۳c	<۰/۰۰۱	-۴/۳۶۶c	<۰/۰۰۱	-۳/۱۳۴c	<۰/۰۰۱
	۱۱	-۱۱/۱۱۷b	<۰/۰۰۱	-۸/۵۶۷b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۶۰b	<۰/۰۰۱	-۴/۸۶۲b	<۰/۰۰۱
	۱۲	-۹/۲۵۳b	<۰/۰۰۱	-۷/۴۱۰b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۳۴b	<۰/۰۰۱	-۴/۳۴۷b	<۰/۰۰۱
	۱۳	-۱۰/۴۹۱c	<۰/۰۰۱	-۸/۶۵۴c	<۰/۰۰۱	-۵/۲۴۶c	<۰/۰۰۱	-۴/۵۲۳c	<۰/۰۰۱
	۱۴	-۱۱/۱۲۰b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۵۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۳۱b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۵۴b	<۰/۰۰۱
	۱۵	-۱۰/۸۵۳b	<۰/۰۰۱	-۸/۷۲۶b	<۰/۰۰۱	-۴/۸۹۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۶۰b	<۰/۰۰۱
	۱۶	-۱۱/۱۲۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۶۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۸۰b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۰۳b	<۰/۰۰۱
	۱۷	-۱۱/۱۴۳b	<۰/۰۰۱	-۹/۰۸۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۱۰b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۲۸b	<۰/۰۰۱
	۱۸	-۱۱/۲۶۵b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۳۱b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۹۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۹۴b	<۰/۰۰۱
	۱۹	-۱۰/۴۸۴c	<۰/۰۰۱	-۸/۲۱۹c	<۰/۰۰۱	-۵/۲۳۹c	<۰/۰۰۱	-۴/۹۹۸c	<۰/۰۰۱
	۲۰	-۱۰/۵۰۱c	<۰/۰۰۱	-۸/۲۸۲c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۴۹c	<۰/۰۰۱	-۵/۰۹۰c	<۰/۰۰۱
	۲۱	-۹/۷۴۳b	<۰/۰۰۱	-۶/۱۵۵b	<۰/۰۰۱	-۳/۱۵۳b	<۰/۰۰۱	-۴/۱۸۴b	<۰/۰۰۱
	۲۲	-۱۰/۷۸۷b	<۰/۰۰۱	-۷/۹۳۵b	<۰/۰۰۱	-۴/۹۷۲b	<۰/۰۰۱	-۴/۸۵۶b	<۰/۰۰۱
	۲۳	-۱۰/۶۳۵c	<۰/۰۰۱	-۸/۴۰۸c	<۰/۰۰۱	-۵/۴۱۰c	<۰/۰۰۱	-۴/۶۰۲c	<۰/۰۰۱
	۲۴	-۱۰/۹۵۳c	<۰/۰۰۱	-۸/۵۲۵c	<۰/۰۰۱	-۵/۴۸۶c	<۰/۰۰۱	-۴/۵۴۱c	<۰/۰۰۱
	۲۵	-۱۰/۶۵۵c	<۰/۰۰۱	-۸/۷۰۱c	<۰/۰۰۱	-۵/۳۳۰c	<۰/۰۰۱	-۴/۶۲۸c	<۰/۰۰۱
	۲۶	-۱۱/۰۷۸b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۶۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۰۹b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۱۷b	<۰/۰۰۱
	۲۷	-۱۰/۵۸۲c	<۰/۰۰۱	-۸/۳۵۴c	<۰/۰۰۱	-۵/۰۷۶c	<۰/۰۰۱	-۴/۳۹۸c	<۰/۰۰۱
	۲۸	-۱۰/۸۲۸b	<۰/۰۰۱	-۸/۵۸۷b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۸۷b	<۰/۰۰۱	-۴/۶۸۸b	<۰/۰۰۱
	۲۹	-۱۰/۵۴۲b	<۰/۰۰۱	-۸/۶۰۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۲۰b	<۰/۰۰۱	-۴/۳۷۱b	<۰/۰۰۱
	۳۰	-۱۰/۸۵۵c	<۰/۰۰۱	-۸/۴۲۸c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۷۲c	<۰/۰۰۱	-۴/۶۹۲c	<۰/۰۰۱
	۳۱	-۱۱/۱۲۵b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۵۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۲۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۹۰b	<۰/۰۰۱
شاخص‌های ویژگی‌های مؤسسه حسابرس	۱	-۱۱/۰۷۶b	<۰/۰۰۱	-۸/۵۷۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۲۷۷b	<۰/۰۰۱	-۴/۱۷۶b	<۰/۰۰۱
	۳	-۱۱/۱۱۷b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۵۸b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۹۹b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۹۸b	<۰/۰۰۱
	۴	-۱۰/۹۵۳b	<۰/۰۰۱	-۸/۲۲۷b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۳۷b	<۰/۰۰۱	-۴/۴۹۱b	<۰/۰۰۱
	۵	-۱۱/۰۱۴b	<۰/۰۰۱	-۸/۷۳۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۲۹b	<۰/۰۰۱	-۴/۷۴۴b	<۰/۰۰۱
	۷	-۱۱/۱۷۷b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۸۰b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۹۱b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۹۴b	<۰/۰۰۱
	۸	-۱۱/۰۴۰b	<۰/۰۰۱	-۸/۷۹۶b	<۰/۰۰۱	-۴/۹۲۰b	<۰/۰۰۱	-۴/۹۷۵b	<۰/۰۰۱
	۹	-۶/۱۶۴b	<۰/۰۰۱	-۴/۸۹۹b	<۰/۰۰۱	-۲/۲۳۶b	۰/۰۲۵	۰/۰۰۰d	۱/۰۰
	۱۰	-۱۱/۲۳۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۹۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۵۵۷b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۸۱b	<۰/۰۰۱
	۱۱	-۱۱/۲۴۲b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۲۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۳۱b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۸۰b	<۰/۰۰۱
	۱۲	-۱۱/۰۸۵c	<۰/۰۰۱	-۸/۸۶۵c	<۰/۰۰۱	-۵/۳۷۵c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۰۳c	<۰/۰۰۱

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

مؤلفه‌ها	شماره سؤال	حسابرسان		مدیران مالی		سرمایه‌گذاران		مسئولان تسهیلات بانکی	
		آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری
	۱۳	-۱۱/۱۰۲b	<۰/۰۰۱	-۸/۵۲۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۲۰۶b	<۰/۰۰۱	-۴/۹۶۰b	<۰/۰۰۱
	۱۴	-۱۰/۹۰۶b	<۰/۰۰۱	-۸/۲۸۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۱۴b	<۰/۰۰۱	-۴/۵۵۹b	<۰/۰۰۱
	۱۵	-۱۱/۱۲۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۷۴b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۱۰b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۸۰b	<۰/۰۰۱
شاخص‌های فرآیند حسابرسی	۱	-۷/۸۸۷c	<۰/۰۰۱	-۴/۶۱۸c	<۰/۰۰۱	-۰/۷۷۳d	۰/۴۳۹	-۳/۶۴۷c	<۰/۰۰۱
	۲	-۱۰/۴۸۷b	<۰/۰۰۱	-۷/۸۸۲b	<۰/۰۰۱	-۳/۶۲۹b	<۰/۰۰۱	-۳/۵۳۷b	<۰/۰۰۱
	۳	-۱۱/۱۹۳b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۹۱b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۹۵b	<۰/۰۰۱	-۵/۲۰۵b	<۰/۰۰۱
	۴	-۱۱/۲۸۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۶۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۷۹b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۴۲b	<۰/۰۰۱
	۵	-۱۰/۹۴۲c	<۰/۰۰۱	-۸/۵۷۵c	<۰/۰۰۱	-۵/۳۸۵c	<۰/۰۰۱	-۴/۸۶۲c	<۰/۰۰۱
	۶	-۱۰/۵۹۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۰۷۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۲۳۹b	<۰/۰۰۱	-۴/۶۹۰b	<۰/۰۰۱
	۷	-۱۰/۷۱۰b	<۰/۰۰۱	-۷/۹۹۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۵۹b	<۰/۰۰۱	-۴/۴۵۷b	<۰/۰۰۱
	۸	-۱۱/۰۷۸b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۶۹b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۰۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۱۴b	<۰/۰۰۱
	۹	-۱۰/۱۲۴c	<۰/۰۰۱	-۷/۹۵۸c	<۰/۰۰۱	-۵/۲۶۱c	<۰/۰۰۱	-۴/۷۷۲c	<۰/۰۰۱
	۱۰	-۱۰/۴۵۰c	<۰/۰۰۱	-۸/۳۱۰c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۲۷c	<۰/۰۰۱	-۴/۸۴۷c	<۰/۰۰۱
	۱۱	-۱۱/۰۹۱c	<۰/۰۰۱	-۸/۹۰۹c	<۰/۰۰۱	-۵/۴۲۰c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۶۹c	<۰/۰۰۱
شاخص‌های نتایج گزارش حسابرسی	۱	-۹/۹۱۴b	<۰/۰۰۱	-۷/۶۸۴b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۱۰b	<۰/۰۰۱	-۴/۶۰۱b	<۰/۰۰۱
	۲	-۱۱/۰۷۳b	<۰/۰۰۱	-۸/۸۵۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۰۴b	<۰/۰۰۱	-۵/۱۶۲b	<۰/۰۰۱
	۳	-۱۰/۳۷۶c	<۰/۰۰۱	-۸/۱۷۱c	<۰/۰۰۱	-۵/۱۱۸c	<۰/۰۰۱	-۴/۷۸۹c	<۰/۰۰۱
	۴	-۱۰/۴۴۷b	<۰/۰۰۱	-۸/۱۸۰b	<۰/۰۰۱	-۵/۲۵۳b	<۰/۰۰۱	-۴/۷۲۰b	<۰/۰۰۱
	۵	-۱۰/۴۲۰c	<۰/۰۰۱	-۸/۰۶۴c	<۰/۰۰۱	-۵/۲۴۵c	<۰/۰۰۱	-۴/۹۳۲c	<۰/۰۰۱
	۶	-۱۰/۶۲۹b	<۰/۰۰۱	-۸/۰۵۸b	<۰/۰۰۱	-۵/۲۴۵b	<۰/۰۰۱	-۴/۷۸۷b	<۰/۰۰۱
	۷	-۱۱/۱۰۱b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۳۳b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۹۲b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۸۳b	<۰/۰۰۱
	۸	-۱۰/۵۹۱b	<۰/۰۰۱	-۸/۵۱۵b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۸۰b	<۰/۰۰۱	-۴/۷۹۹b	<۰/۰۰۱
	۹	-۱۰/۷۶۰b	<۰/۰۰۱	-۸/۶۱۶b	<۰/۰۰۱	-۵/۴۵۳b	<۰/۰۰۱	-۴/۹۳۹b	<۰/۰۰۱
	۱۰	-۱۱/۰۸۰b	<۰/۰۰۱	-۸/۹۱۰b	<۰/۰۰۱	-۵/۳۷۵b	<۰/۰۰۱	-۵/۰۸۳b	<۰/۰۰۱

نتایج آزمون علامت ویلکاکسون نشان می‌دهد؛ از دیدگاه حسابرسان و مدیران مالی، تمام عوامل شناسایی شده تأثیر معناداری بر کیفیت حسابرسی دارد. از دیدگاه سرمایه‌گذاران تنها "افزایش دوره تصدی حسابرس" از فرآیند حسابرسی، تأثیر معناداری بر کیفیت حسابرسی ندارد و الباقی سؤالات بر کیفیت حسابرسی تأثیرگذارند. از دیدگاه مسئولین تسهیلات بانکی، سؤال "بروز بودن سایت مؤسسه حسابرسی" از ویژگی‌های مؤسسه بر کیفیت حسابرسی تأثیر ندارد و الباقی سؤالات بر کیفیت حسابرسی تأثیرگذارند.

مقایسه پاسخ سؤالات به تفکیک رده‌های حرفه‌ای

در این بخش به بررسی و مقایسه پاسخ‌های پاسخ‌دهندگان در رده‌های حرفه‌ای حسابرسی، مدیران مالی، سرمایه‌گذاران و مسئول تسهیلات بانکی پرداخته شده است. بدین منظور با توجه به کیفی بودن سؤالات پرسشنامه، از آزمون ناپارامتری کروسکال والیس استفاده شده است. در جدول (۵) پاسخ سؤالاتی که در رده‌های مختلف از نظر آماری با یکدیگر تفاوت معناداری دارد، گزارش شده است. پس از شناسایی سؤالاتی که تفاوت معناداری بین پاسخ‌دهندگان دارند میانه پاسخ‌ها بین هر دو رده حرفه‌ای جداگانه بررسی شده است و نتایج آن نیز در جدول ذیل آورده شده است. هر یک از حروف A، B، C و D به ترتیب نمایشگر رده‌های حرفه‌ای حسابرسان، مدیران مالی، سرمایه‌گذاران و مسئولان تسهیلات بانکی است.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

جدول (۵): سطح معناداری اختلاف میانه بین دو به دوی رده‌های حرفه‌ای

ردیف	سؤال	معناداری آزمون کروسال والیس	C-B	C-A	C-D	B-A	B-D	A-D
	شاخص‌های ویژگی‌های شرکت صاحبکار (انگیزه‌ها و شایستگی‌ها)							
۴	افزایش درصد مالکیت نهادی	۰/۰۱۳*	۰/۰۲*	۰/۰۱*	۰/۰۰*	۰/۹۲	۰/۰۸	۰/۰۷
۵	افزایش قدرت مدیرعامل	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۴۷	۰/۰۹	۰/۷۲
۶	دوگانگی وظیفه مدیرعامل	۰/۰۰۹*	۰/۰۸	۰/۱۶	۰/۰۰*	۰/۸۰	۰/۰۱*	۰/۰۸
۸	افزایش اتکای بر بدهی	۰/۰۲۹*	۰/۲۱	۰/۰۲*	۰/۰۰*	۰/۴۲	۰/۱۴	۰/۳۰
۲۰	تعدیلات سنواتی تاشی از اشتباهات	۰/۰۰۱*	۰/۰۶	۰/۰۴*	۰/۰۰*	۰/۴۴	۰/۰۰*	۰/۱۹
۲۱	اندازه شرکت (میزان فروش یا دارایی‌ها) صاحبکار	۰/۰۲۰*	۰/۰۹۶	۰/۴۸	۰/۰۰*	۰/۵۷	۰/۰۴*	۰/۲۳
۲۲	نسبت‌های مالی نرمال نسبت به صنعت	۰/۰۲۱*	۰/۳۹	۰/۱۹	۰/۰۰*	۰/۶۹	۰/۲۰	۰/۴۷
۲۴	مدیریت سود	۰/۰۰۱*	۰/۷۴	۰/۰۳*	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۱۸
۲۷	پیچیدگی فعالیت شرکت (تولیدی و پیمانکاری)	۰/۰۰۲*	۰/۱۲	۰/۰۲*	۰/۰۰*	۰/۴۹	۰/۳۴	۰/۹۴
۲۸	بورسی بودن شرکت	۰/۰۳۴*	۰/۱۳	۰/۱۸	۰/۰۰*	۰/۸۸	۰/۰۸	۰/۳۲
۱	بزرگی مؤسسه حسابرسی (میزان درآمد مؤسسه)	۰/۰۱۳*	۰/۰۲*	۰/۰۰*	۰/۰۱*	۰/۲۶	۰/۴۱	۰/۹۳
۳	تناسب درآمد مؤسسه با شرکا و کارکنان	۰/۰۰۲*	۰/۴۰	۰/۱۲	۰/۰۰*	۰/۶۴	۰/۰۳*	۰/۰۱*
۶	عضویت در مجامع حرفه‌ای بین‌المللی	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۷۲	۰/۵۱	۰/۶۴
۷	بروز بودن سایت مؤسسه حسابرسی	۰/۰۰۹*	۰/۱۶	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۱۸	۰/۱۵	۰/۹۵
۸	رتبه مؤسسه در رتبه‌بندی جامعه حسابداران رسمی (الف، ب، ج، د)	۰/۰۳۴*	۰/۴۹	۰/۰۸	۰/۰۲*	۰/۱۶	۰/۰۲*	۰/۹۸
۹	رتبه مؤسسه در رتبه‌بندی سازمان بورس اوراق بهادار (۱، ۲، ۳، ۴)	۰/۰۰۳*	۰/۰۷	۰/۰۸	۰/۰۰*	۰/۱۷	۰/۰۰*	۰/۰۸
۱۱	معتمد بورس بودن مؤسسه	۰/۰۰۷*	۰/۰۲*	۰/۰۵	۰/۰۰*	۰/۹۲	۰/۱۲	۰/۳۶
۰/۰۰*	افزایش دوره تصدی حسابرس	۰/۰۰۹*	۰/۶۵	۰/۱۱	۰/۰۰*	۰/۰۶	۰/۰۰*	۰/۱۱
۰/۰۰*	چرخش حسابرس	۰/۰۲۹*	۰/۷۹	۰/۶۳	۰/۰۳*	۰/۸۷	۰/۰۰*	۰/۰۱*
۶	افزایش تاریخ بین تأیید صورت‌های مالی و تاریخ خاتمه گزارش	۰/۰۳۰*	۰/۰۱*	۰/۰۸	۰/۰۱*	۰/۹۲	۰/۴۶	۰/۶۳
۱۱	نزدیکی تاریخ گزارش حسابرسی در زمان‌های پیک کاری	۰/۰۱۷*	۰/۲۸	۰/۰۰*	۰/۰۴*	۰/۴۱	۰/۴۷	۰/۹۷
۶	جابجایی بندهای مهم شرط با بندهای تأکید بر مطلب خاص و سایز بندها	۰/۰۴*	۰/۲۶	۰/۰۰*	۰/۰۳*	۰/۵۶	۰/۴۳	۰/۶۶
۷	تطابق تعداد و نوع بندهای شرط با نوع اظهارنظر	۰/۰۰۱*	۰/۲۴	۰/۰۰*	۰/۰۰*	۰/۲۵	۰/۰۹	۰/۳۲
۹	ریالی کردن اثر بندهای گزارش حسابرسی بر صورت‌های مالی شرکت	۰/۰۱۴*	۰/۹۶	۰/۱۵	۰/۰۰*	۰/۰۹	۰/۰۰*	۰/۸۴
۱۰	اظهارنظر مناسب در خصوص معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت	۰/۰۰*	۰/۱۹	۰/۰۶	۰/۰۰*	۰/۶۱	۰/۳۲	۰/۷۴

A حسابرس B مدیران مالی C سرمایه‌گذاران D مسئول تسهیلات بانکی * با احتمال ۹۵ درصد، اختلاف معنادار است.

به‌طورکلی تعداد سؤالاتی که رده‌های حرفه‌ای از نظر آماری با یکدیگر اختلاف معنادار دارند، به شرح جدول (۶) می‌باشد:

جدول (۶): تعداد سؤالات اختلاف بین دو به دوی رده‌های حرفه‌ای

سؤال	C-B	C-A	C-D	B-A	B-D	A-D
شاخص‌های شرکت صاحبکار	۲	۶	۱۰	۱	۴	۰
شاخص‌های مؤسسه حسابرس	۳	۳	۷	۰	۳	۱
شاخص‌های فرآیند حسابرسی	۱	۱	۴	۰	۱	۱
شاخص‌های گزارش حسابرسی	۰	۲	۴	۰	۱	۰
	۶	۱۲	۲۵	۱	۹	۲

A حسابرس B مدیران مالی C سرمایه‌گذاران D مسئول تسهیلات بانکی

با توجه به جدول ۶ می‌توان موارد زیر را مشاهده نمود:

- رده حرفه‌ای سرمایه‌گذاران (C) در ۲۵ سؤال با رده مسئول تسهیلات بانکی، ۱۲ سؤال با حسابرسان و ۶ سؤال با مدیران مالی و جمعاً با ۴۳ سؤال بیشترین اختلاف معنادار را نسبت به سایر رده‌های حرفه‌ای دارد.
- رده حرفه‌ای مسئول تسهیلات بانک (D) در ۲۵ سؤال با رده سرمایه‌گذاران، ۹ سؤال با مدیران مالی و ۲ سؤال با حسابرسان و جمعاً در ۳۶ سؤال اختلاف معنادار را نسبت به سایر رده‌های حرفه‌ای دارد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

- رده حرفه‌ای مدیران مالی (B) در ۹ سؤال با مسئول تسهیلات بانک، ۶ سؤال با سرمایه‌گذاران و ۱ سؤال با حسابرسان و جمعاً در ۱۶ سؤال اختلاف معنادار را نسبت به سایر رده‌های حرفه‌ای دارد.
- رده حرفه‌ای حسابرسان (C) در ۱۲ سؤال با سرمایه‌گذاران، ۲ سؤال با مسئول تسهیلات بانک و در ۱ سؤال با مدیران مالی و جمعاً در ۱۵ سؤال اختلاف معنادار را نسبت به سایر رده‌های حرفه‌ای دارد.

ارائه مدل جامع کیفیت حسابرسی

در این بخش با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی به برازش مدل از دیدگاه کل پاسخ‌دهندگان و ارائه مدل جامع کیفیت حسابرسی با استفاده از نرم‌افزار آموس پرداخته می‌شود. تحلیل عاملی تأییدی بررسی می‌کند آیا کیفیت حسابرسی به‌خوبی توسط سؤالات یا گویه‌های مربوطه سنجیده می‌شود یا خیر. اصولاً بارهای عاملی که مقدار برآورد استاندارد شده آن‌ها بیش از ۰/۵ باشد، مناسب است. این حالت نشان می‌دهد که گویه‌ی مورد بررسی تأثیر قابل‌توجه و معناداری در سنجش سازه‌ی مربوطه دارد. گویه‌هایی که دارای بارهای عاملی کمتر از ۰/۵ هستند از روند تحلیل حذف شدند و در جدول (۷) فقط گویه‌هایی که بار عاملی آن بیشتر از ۰/۵ می‌باشد، آورده شده است.

جدول ۱: نتایج برازش مدل تحلیل عاملی تأییدی و بارهای عاملی مؤلفه‌ها

ردیف	سؤال	آماره آزمون	سطح معناداری	بار عاملی
۱	تعدیلات سنواتی ناشی از اشتباهات	۷/۵۰۷	<۰/۰۰۱	۰/۵۳۳
۲	اندازه شرکت (میزان فروش یا دارایی‌ها) صاحبکار	-۸/۰۸۷	<۰/۰۰۱	-۰/۶۰۸
۳	نسبت‌های مالی نرمال نسبت به صنعت	-۷/۸۰۷	<۰/۰۰۱	-۰/۵۷۶
۴	صورت مالی تلفیقی و شرکت‌های وابسته	۸/۶۰۲	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۰
۵	مدیریت سود	۸/۹۷	<۰/۰۰۱	۰/۵۷۸
۶	وجود ریسک ورشکستگی یا مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت	۷/۳۷۳	<۰/۰۰۱	۰/۵۲۵
۷	افزایش درصد مالکیت سایر سهامداران غیر از هیئت‌مدیره	-۷/۳۱۵	<۰/۰۰۱	-۰/۵۱۴
۸	پیچیدگی فعالیت شرکت (تولیدی و پیمانکاری)	۷/۳۲۰	<۰/۰۰۱	۰/۵۳۵
۹	بورسی بودن شرکت	-۷/۳۱۱	<۰/۰۰۱	-۰/۵۱۴
۱۰	سهامی عام بودن	-۷/۲۸۷	<۰/۰۰۱	-۰/۵۱۱
۱۱	وجود استانداردهای خاص صنعت و یا قوانین و رویه‌های خاص لازم در صنعت	۸/۵۸۷	<۰/۰۰۱	۰/۶۵۸
۱۲	اختیاری بودن انجام حسابرسی	-۷/۴۱۹	<۰/۰۰۱	۰/۵۳۰
۱	بزرگی مؤسسه حسابرسی (میزان درآمد مؤسسه)	۹/۶۹۱	<۰/۰۰۱	۰/۵۲۹
۲	تعداد شرکا مؤسسه حسابرسی	۱۱/۸۹۷	<۰/۰۰۱	۰/۶۳۶
۳	تناسب درآمد مؤسسه با شرکا و کارکنان	۱۳/۲۹۷	<۰/۰۰۱	۰/۶۹۶
۴	تعداد اعضا عضو جامعه حسابداران رسمی شاغل در مؤسسه	۱۳/۷۲۳	<۰/۰۰۱	۰/۷۱۳
۵	شهرت عمومی خوب مؤسسه حسابرسی	۱۱/۵۷۴	<۰/۰۰۱	۰/۶۲۰
۶	عضویت در مجامع حرفه‌ای بین‌المللی	۱۱/۷۰۸	<۰/۰۰۱	۰/۶۲۵
۸	رتبه مؤسسه در رتبه‌بندی جامعه حسابداران رسمی (الف، ب، ج، د)	۱۳//۱۲۳	<۰/۰۰۱	۰/۶۸۹
۹	رتبه مؤسسه در رتبه‌بندی سازمان بورس اوراق بهادار (۱، ۲، ۳، ۴)	۱۴/۶۷۴	<۰/۰۰۱	۰/۷۵۴
۱۰	افزایش دعاوی حقوقی مطروحه علیه حسابرسان	-۱۰/۱۹۹	<۰/۰۰۱	-۰/۵۵۴
۱۱	معتمد بورس بودن مؤسسه	۱۶/۰۰۸	<۰/۰۰۱	۰/۸۰۶
۱۲	افزایش تعداد شرکا معتمد بورس مؤسسه	۱۳/۱۲۸	<۰/۰۰۱	۰/۶۸۸
۱۳	امتیاز کنترل کیفی (اداری و کیفی) جامعه حسابداران رسمی		<۰/۰۰۱	۰/۷۹۴
۱	افزایش تاریخ بین تأیید صورت‌های مالی و تاریخ خاتمه گزارش	-۹/۱۰۷	<۰/۰۰۱	-۰/۵۹۴
۲	سابقه زیاد امضاکنندگان گزارش حسابرسی (سال عضویت در جامعه حسابداران رسمی)	-۸/۷۰۳	<۰/۰۰۱	-۰/۶۱۴
۳	وجود حسابرسی نخستین مؤسسه در صورت عدم حسابرسی سال قبل	-۱۱/۵۹۹	<۰/۰۰۱	-۰/۸۰۵
۴	وجود حسابرسی نخستین مؤسسه در صورت وجود حسابرسی سال قبل	۱۰/۹۹۹	<۰/۰۰۱	۰/۷۴۷
۵	افزایش اختلاف گزارش حسابرس نسبت به گزارش حسابرسی سال قبل	۱۱/۰۵۶	<۰/۰۰۱	۰/۷۳۵
۶	نزدیکی تاریخ گزارش حسابرسی در زمان‌های اوج کار حسابرسی (تیر ماه و مهر ماه) و تاریخ مجمع		<۰/۰۰۱	۰/۶۴۷

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

۱	شکل گزارش	۹/۲۹۲	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۶
۲	افزایش پیام‌رسانی گزارش حسابرسی (شفافیت نگارش بندهای گزارش)	۸/۷۸۸	<۰/۰۰۱	۰/۶۱۶
۳	افزایش تعداد بندهای گزارش حسابرسی در مقایسه با سال قبل	-۸/۷۹۷	<۰/۰۰۱	-۰/۶۶۴
۴	افزایش تعداد سایر بندهای قوانین تجارت و ///	۹/۸۳۰	<۰/۰۰۱	۰/۷۲۶
۵	افزایش مبلغ اختلاف مالیات ابرازی و قطعی شرکت	-۸/۷۵۲	<۰/۰۰۱	-۰/۶۷۰
۶	جابجایی بندهای مهم شرط با بندهای تأکید بر مطلب خاص و سایر بندها	۹/۶۳۶	<۰/۰۰۱	۰/۷۰۵
۷	تطابق تعداد و نوع بندهای شرط با نوع اظهارنظر	۹/۲۴۳	<۰/۰۰۱	۰/۶۶۰
۸	در نظر گرفتن الزامات بورس (ضوابط و مقررات لازم‌الاجرا) در گزارش حسابرسی	۷/۶۲۴	<۰/۰۰۱	۰/۵۱۰
۹	ریالی کردن اثر بندهای گزارش حسابرسی بر صورت‌های مالی شرکت	۱۰/۷۵۰	<۰/۰۰۱	۰/۵۵۹
۱۰	اظهارنظر مناسب در خصوص معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت		<۰/۰۰۱	۰/۵۸۰

به منظور ارزیابی کلی مدل فرضی برازش داده شده با داده‌های مشاهده شده، شاخص نیکویی برازش ۰/۷۵۰ نشان‌دهنده تأیید اعتبار مدل برازش شده می‌باشد. جهت بررسی روایی و پایایی هر سازه به ترتیب شاخص‌های میانگین واریانس استخراج شده[1] و پایایی مرکب[2] محاسبه می‌شوند که نشان از روایی و پایایی مطلوب مدل می‌باشد. نتایج روایی و پایایی هر یک از مدل‌های اندازه‌گیری در جدول (۸) گزارش شده است.

جدول (۸): بررسی روایی و پایایی سازه

شاخص روایی و پایایی	ویژگی‌های شرکت صاحبکار	ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی	فرآیند حسابرسی	گزارش حسابرسی
AVE	۰/۴۱۶	۰/۴۶۰	۰/۴۴۶	۰/۴۰۸
CR	۰/۸۵۸	۰/۹۳۵	۰/۸۷۲	۰/۸۹۸

با توجه به نتایج تحلیل عاملی تأییدی جدول (۷) برای تمامی پاسخ‌دهندگان و در نظر داشتن این نکته که میزان اهمیت یک معیار بر پایه قدر مطلق مقدار بار عاملی آن معیار است، می‌توان نتیجه گرفت؛ از دیدگاه ارائه‌کنندگان و استفاده‌کنندگان، از شاخص‌های مرتبط با ویژگی‌های شرکت صاحبکار، بیشترین بار عاملی مربوط به معیار "صورت مالی تلفیقی و شرکت‌ها وابسته" با بار عاملی ۰/۶۶۰ و "وجود استانداردهای خاص صنعت و یا قوانین و رویه‌های خاص لازم در صنعت" با بار عاملی ۰/۶۵۸ و از بین معیارهای مؤثر بر کیفیت حسابرسی، کمترین تأثیر برای معیار"سهامی عام بودن" با بار عاملی ۰/۵۱۱ است.

از شاخص‌های ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی، بیشترین بار عاملی برای معیار "معتمد بورس بودن مؤسسه" با بار عاملی ۰/۸۰۶ و معیار "بزرگی مؤسسه حسابرسی (میزان درآمد مؤسسه)" با بار عاملی ۰/۵۲۹ کمترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسی دارد.

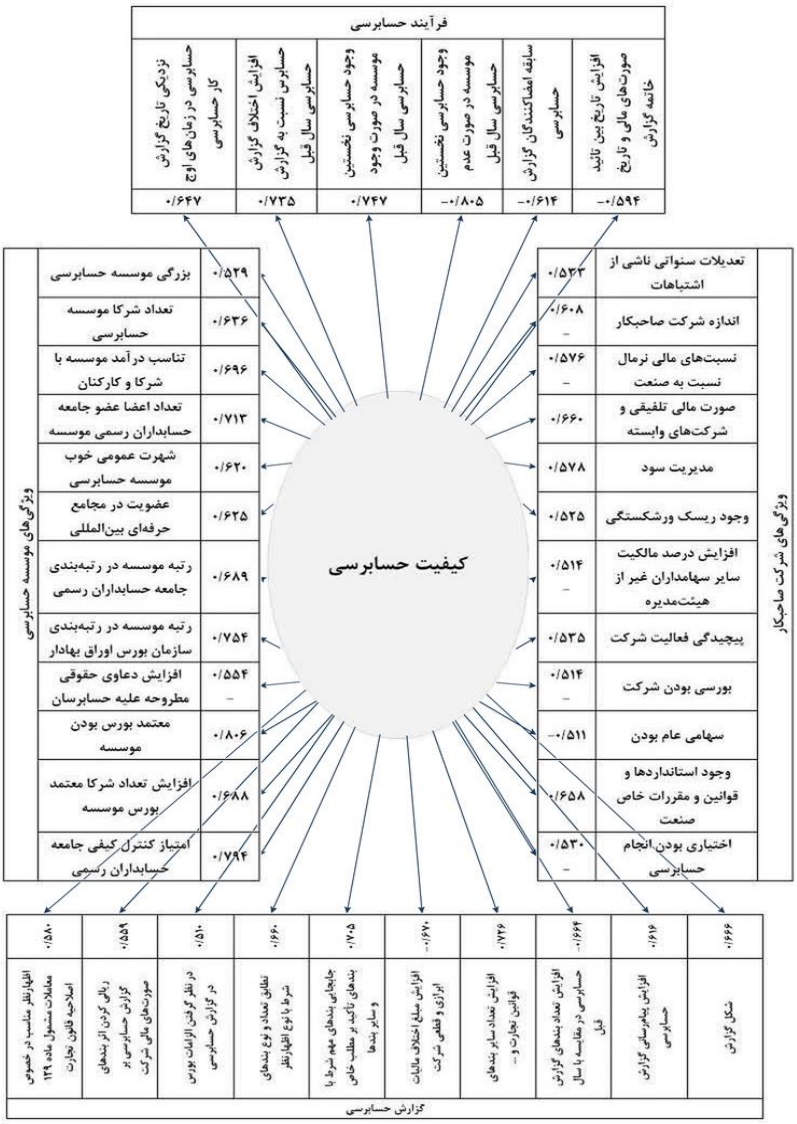
از شاخص‌های فرآیند حسابرسی، بیشترین بار عاملی برای معیار "وجود حسابرسی نخستین مؤسسه در صورت عدم حسابرسی سال قبل" با بار عاملی ۰/۸۰۵ و معیار "افزایش تاریخ بین تأیید صورت‌های مالی و تاریخ خاتمه گزارش" با بار عاملی ۰/۵۹۴ کمترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسی دارد.

از شاخص‌های گزارش حسابرسی نیز معیار "افزایش تعداد سایز بندهای قوانین تجارت و ..." با بار عاملی ۰/۷۲۶ بیشترین تأثیر و معیار "در نظر گرفتن الزامات بورس (ضوابط و مقررات لازم‌الاجرا) در گزارش حسابرسی" با بار عاملی ۰/۵۱۰ کمترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسی است.

در شکل (۲) مدل جامع کیفیت حسابرسی مشاهده می‌شود که معیارهای مورد استفاده در ابعاد مختلف را به همراه بار عاملی نشان می‌دهد. با توجه به مدل ارائه شده می‌تواند کیفیت حسابرسی مرتبط با هر کار حسابرسی به صورت خاص برآورد شود.

[1] Average Variance Extracted
[2] Composite Reliability

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

شکل (۲): مدل جامع کیفیت حسابرسی

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش مدل جامع سنجش کیفیت حسابرسی با استفاده از معیارهای قابل‌اندازه‌گیری و در دسترس ارائه شده است. مدل جامع ارائه شده برای هر کار حسابرسی، کیفیت حسابرسی متفاوتی را در نظر می‌گیرد. به‌طوری‌که شاخص‌های مطرح شده در طبقه ویژگی‌های شرکت صاحبکار خاص هر شرکت می‌باشند و با تغییر حسابرس تغییر نمی‌کنند، شاخص‌های مؤسسه حسابرسی خاص هر مؤسسه می‌باشند و با تغییر شرکت صاحبکار تغییر نمی‌کنند و شاخص‌های فرآیند اجرای حسابرسی و گزارش حسابرسی خاص هر کار حسابرسی می‌باشد؛ به عبارت دیگر در مدل جامع کیفیت حسابرسی ارائه شده در این پژوهش، برخلاف معیارهای مورد استفاده در پژوهش‌های دیگر کیفیت حسابرسی، کیفیت حسابرسی خاص هر کار حسابرسی متفاوت می‌باشد و می‌توان کیفیت حسابرسی را در هر کار حسابرسی به صورت مجزا و با ویژگی‌های منحصربه‌فرد آن به دست آورد و معیارهای سنجش کیفیت حسابرسی دیگر محدود به مؤسسه حسابرسی نباشد و در هر کار حسابرسی متفاوت باشد. لازم به ذکر است شاخص‌های موجود در مدل ارائه شده در دسترس و قابل‌اندازه‌گیری می‌باشد و افراد می‌توانند با جستجو در اینترنت و دسترسی به صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت، کیفیت حسابرسی انجام شده را برآورد کرده و از آن برای تصمیم‌گیری و اتکا بر گزارش حسابرسی استفاده کند. پس از انجام پژوهش و با توجه به نتایج آن پیشنهاد می‌شود: جهت سنجش کیفیت حسابرسی تمام فرآیند اجرای کار حسابرسی همراه با عوامل مؤثر بر تقاضای کار حسابرسی (ویژگی‌های شرکت صاحبکار) و ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی و

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

نتایج گزارش حسابرسی در نظر گرفته شده است و هیچ کدام از معیارها به تنهایی نمی‌تواند نشان‌دهنده کیفیت حسابرسی باشد و باید چندین معیار و از طبقات مختلف در نظر گرفته شود، جامعه حسابداران رسمی نیز می‌توانند از شاخص‌های شناسایی شده به خصوص ویژگی‌های شرکت صاحبکار در رتبه‌بندی پرونده‌های حسابرسی استفاده کنند. استفاده از شاخص‌های ویژگی‌های شرکت صاحبکار برای کیفیت حسابرسی موجب می‌شود که مؤسسات حسابرسی با در نظر گرفتن این شاخص‌ها از انتخاب صاحبکاران با ریسک بالا خودداری کنند، مدیران تسهیلات بانکی می‌توانند برای اتکا به گزارش حسابرسی در روند اخذ تسهیلات و کاهش ریسک برگشت اصل و فرع تسهیلات از این معیارها بهره ببرند و کیفیت گزارش‌های حسابرسی دریافتی را از نقطه نظرات مختلف مورد سنجش قرار دهند.

پیشنهادات

برای پژوهش‌های آتی در زمینه کیفیت حسابرسی می‌توان به بررسی ابعاد مختلفی از این حوزه شامل "شناسایی شاخص‌های قابل اندازه‌گیری کیفیت حسابرس"، "تأثیر فناوری‌های نوین بر کیفیت حسابرسی"، "تأثیر خصوصیات فردی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی"، "نقش نظارت و مقررات در بهبود کیفیت حسابرسی"، "بررسی عوامل سازمانی و محیطی تأثیرگذار بر کیفیت حسابرسی" و "مقایسه کیفیت حسابرسی در بخش‌های مختلف صنعت" بپردازند. با توجه به این پیشنهادات، پژوهشگران می‌توانند در زمینه‌های مختلف مرتبط با کیفیت حسابرسی پژوهش‌های نوآورانه و کاربردی انجام دهند که به بهبود روندهای حسابرسی و اثرگذاری آن‌ها بر شرکت‌ها و بازارهای مالی کمک کند.

محدودیت‌های پژوهش

هر پژوهشی دارای محدودیت‌هایی می‌باشد که می‌تواند بر نتایج آن تأثیرگذار باشد. این پژوهش نیز مانند بسیاری از پژوهش‌ها به دلیل کیفی بودن و همچنین مصاحبه و توزیع پرسشنامه دارای محدودیت‌های ذاتی "مسائل اخلاقی و حریم خصوصی"، "محدودیت در تعداد نمونه‌ها"، "پاسخ‌های اجتماعی پسند"، "هزینه‌ها و زمان زیاد"، "مشکلات ارتباطی" و "تأثیر فضا و محیط مصاحبه" می‌باشد و برخی از عوامل در اختیار پژوهشگر نبوده است و ممکن است محدودیت‌های فوق در نتایج پژوهش تأثیر داشته باشد. اگرچه پژوهشگر با آگاهی از تمام عوامل اقدام به توزیع پرسشنامه نمود و برای برخی از محدودیت‌های مذکور عملیاتی مانند سؤال باز در پایان پرسشنامه، ارسال پرسشنامه‌های فیزیکی در تهران و شهرستان‌ها، تهیه پرسشنامه آنلاین و اجبار جهت پاسخگویی به تمام سؤالات را در نظر گرفت، اما ممکن است محدودیت‌های فوق در نتایج پژوهش تأثیر داشته باشد. علاوه بر محدودیت‌های ذاتی مصاحبه و پرسشنامه، محدودیت‌هایی مانند شاخص‌های کیفی مطرح شده توسط پاسخ‌دهندگان نیز وجود داشت که کمی کردن آن و تعیین شاخص سنجش برای آن قابل انجام نبود و در لیست شاخص‌های موردنظر قرار نگرفت.

منابع

امیری، اسماعیل؛ و حسین فخاری. (۱۴۰۰). خرید اظهارنظر حسابرس و کیفیت حسابرسی: الگوی معادلات هم‌زمان. **فصلنامه حسابداری مالی** ۴۹: ۱۳۸-۱۱۰.

زارع بهنمیری، محمدجواد؛ فاطمه تلخابی و احمد اردلان. (۱۴۰۳). اثر کیفیت حسابرسی بر رابطه بین مدیریت ریسک و عملکرد شرکت در بورس اوراق بهادار تهران. **فصلنامه حسابداری مالی** ۶۴: ۱۳۳-۱۱۵.

رضائی، حمیدرضا؛ مهدی مرادی؛ محمدعلی باقرپور ولاشانی و مهدی جباری. (۱۴۰۳). معیارهای سنجش کیفیت حسابرسی از دیدگاه استفاده‌کنندگان. **پژوهش‌های تجربی در حسابداری** ۱۴(۵۴): ۳۰-۱.

شعلان سهم، هند؛ محمد دستگیر؛ بکر ابراهیم محمود الجیشی و حمزه محمدی خشوئی. (۱۴۰۲). نقش تعدیلگر حاکمیت شرکتی بر اثر مدت همکاری مدیر مالی و مؤسسه حسابرسی بر کیفیت حسابرسی: شواهدی از بورس اوراق بهادار عراق. **فصلنامه حسابداری مالی** ۵۹: ۱۸-۱.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

عباس‌زاده، محمدرضا؛ و علی میرزایی. (۲۰۲۰). تأثیر رتبه مؤسسات حسابرسی بر کیفیت حسابرسی در ایران. **فصلنامه پژوهش‌های حسابداری و مالی** ۱۵(۴): ۴۰-۲۳.

محمدرضایی، فخرالدین؛ و امید فرجی. (۱۳۹۸). معمای سنجش کیفیت حسابرسی در پژوهش‌های آرشیوی: نقد و ارائه پیشنهادات برای محیط پژوهشی ایران. **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی** ۱(۱۶): ۷۰-۵۱.

محمدرضائی، فخرالدین؛ و علی‌اکبر یوسفی. (۱۴۰۰). تعداد و تنوع بندهای شرط گزارش حسابرسی: آزمون ویژگی‌های مؤسسه‌های حسابرسی به عنوان معیار تمایز. **فصلنامه حسابداری مالی** ۵۰: ۱۶۴-۱۳۲.

مشایخی، بیتا؛ کاوه مهرانی؛ علی رحمانی و آزاده مداحی. (۱۳۹۲). تدوین مدل کیفیت حسابرسی. **فصلنامه بورس اوراق بهادار** ۶(۲۳): ۱۳۷-۱۰۳.

Ahamed, I., & R. Jaffar. (2022). Board size and audit quality: A systematic review and meta-analysis. **Journal of Corporate Governance** 30(4): 405-423.

Al-Qatamin, Z., & S. Salleh. (2020). Audit quality: A literature overview and research synthesis. **Journal of Business and Management** 22(2): 56-66.

Azizkhani, M., R. Daghani & G. Shailer. (2018). Audit Firm Tenure and Audit Quality in a Constrained Market. **The International Journal of Accounting** 53(3): 167-182.

Brown, M. (2024). Audit Quality and Financial Decision Making: A Global Perspective. **International Journal of Auditing** 38(1): 59-75.

Carcello, J.V., & A.L. Nagy. (2021). Audit Quality and Internal Controls: An Integrated Perspective. **Auditing: A Journal of Practice & Theory** 40(2): 75-92.

Chen, H., J. Cheng, & S. Wang. (2021). Legal Proceedings and Audit Quality: The Impact of Litigation Risk on Auditor Behavior. **Accounting Review** 96(4): 112-141.

Chen, L. (2020). The impact of audit firm size on audit quality. **Journal of Accounting Research** 58(2): 367-389.

Choi, J., & Y. Kim. (2020). Board diversity and audit quality: Evidence from the United States. **Journal of Accounting and Public Policy** 39(5): 106737.

DeAngelo, L. (1981). Auditor Size and Audit Quality. **Journal of Accounting and Economics** 3(3): 183-199.

DeAngelo, L.E. (2020). The Effect of Litigation Risk on Audit Quality: Evidence from Legal Proceedings. **Journal of Accounting and Economics** 70(3): 345-378.

DeAngelo, L.E., & J. Stedman. (2021). The Role of Auditor Experience in Enhancing Audit Quality. **Accounting Review** 96(2): 93-115.

DeFond, M., & J. Zhang. (2014). A review of archival auditing research. **Journal of Accounting and Economics** 58(2–3): 275–326.

Fearnley, S., & V. Beattie. (2020). Audit Quality in a Changing Financial Landscape. **Journal of Auditing and Assurance** 44(2): 58-74.

Francis, J.R., & D. Wang. (2022). Audit Quality and Public Trust: The Importance of Transparency. **Accounting Horizons** 36(4): 511-530.

Givoly, D., & C. Hayn. (2020). The complexity of audit and its impact on financial reporting. **Journal of Accounting and Economics** 70(2): 263-280.

Gul, F.A., & J.S. Tsui. (2020). First-time Audits and Audit Quality: Evidence from Emerging Markets. **Journal of Accounting Research** 58(4): 87-112.

Hayes, R., T. Schaefer & M. McCracken. (2022). Risk and demand for audit quality in financial distress situations. **Journal of Financial and Quantitative Analysis** 57(6): 2365-2385.

Kang, Y., J. Lee & J. Choi. (2020). Board independence and audit quality: Evidence from Korea. **Journal of International Accounting Research** 19(1): 67-80.

Knechel, W.R., A. Vanstraelen & M. Zerni. (2020). Audit quality: Insights from the global financial crisis and beyond. **Accounting and Business Research** 50(5): 550-576.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]

Krishnan, J., & P.C. Schauer. (2000). The differentiation of quality among auditors: Evidence from the not-for-profit sector. **Auditing: A Journal of Practice & Theory** 19(2): 9-25.

Krogstad, M.F., & D. Lonsdale. (2019). The Impact of Increased Audit Report Disclosures on Audit Quality. **Journal of Accounting and Public Policy** 38(3): 278-295.

Kwon, S.Y., S.H. Lee, & C.S. Lee. (2021). The role of audit committees in enhancing audit quality: Evidence from Korea. **Journal of Applied Business Research** 37(4): 87-99.

Lee, T.H., & W.S. Hwang. (2020). The Effect of Clarity in Audit Reporting on Audit Quality. **Journal of Accounting and Public Policy** 39(4): 106728.

Lennox, C., & J.Sh. Wu. (2022). A review of China-related accounting research in the past 25 years. **Journal of Accounting and Economics** 74(2-3).

Liu, Y., & Z. Zhang. (2022). The role of auditor reputation in the quality of audit services. **International Journal of Auditing** 26(1): 72-89.

Michaelsen, M., R. Schreiber & L. Weber. (2020). The Impact of Auditing Standards on Audit Quality. **Journal of Accounting Research** 58(2): 233-255.

Nam, S., & J. Ronen. (2014). The Impact of Non Audit Services on Capital Markets. **Journal of Accounting, Auditing & Finance** 27: 32-60.

Singh, S.K., S. Gupta, D. Busso & S. Kamboj. (2021). Top management knowledge value, knowledge sharing practices, open innovation and organizational performance. **Journal of Business Research** 128: 788-798.

Smith, J., & A. Jones. (2024). The Impact of Audit Quality on Financial Transparency. **Journal of Accounting** 42(3): 125-140.

White, L., & P. Green. (2024). Audit Quality and Investor Confidence: A Study on Global Markets. **Accounting Research Review** 50(2): 210-225.

Yip, R., & H. Lee. (2021). Regulatory frameworks and audit quality: Evidence from the United States and Europe. **Journal of Accounting and Public Policy** 40(5): 103-118.

Zhang, L., & X. Yang. (2021). Board expertise and audit quality: The moderating role of audit committee characteristics. **Journal of Corporate Finance** 68: 101962.

Zhang, L., & X. Zhang. (2020). The Impact of Tax Disputes on Audit Quality. **Accounting & Finance** 60(5): 2731-2752.

Zhang, S., & C. Ma. (2019). The Effect of Legal Disclosures in Audit Reports on Audit Quality. **Journal of Accounting, Auditing & Finance** 34(3): 453-472.

Zhang, Y., & Q. Li. (2024). Challenges and Improvements in Audit Quality: A Global Perspective. **Journal of Financial Auditing** 58(1): 92-110.

Zuo, L., & J. Li. (2020). The Impact of Detailed Audit Report Disclosures on Audit Quality. **Accounting & Finance** 60(3): 2891-2910.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-16]